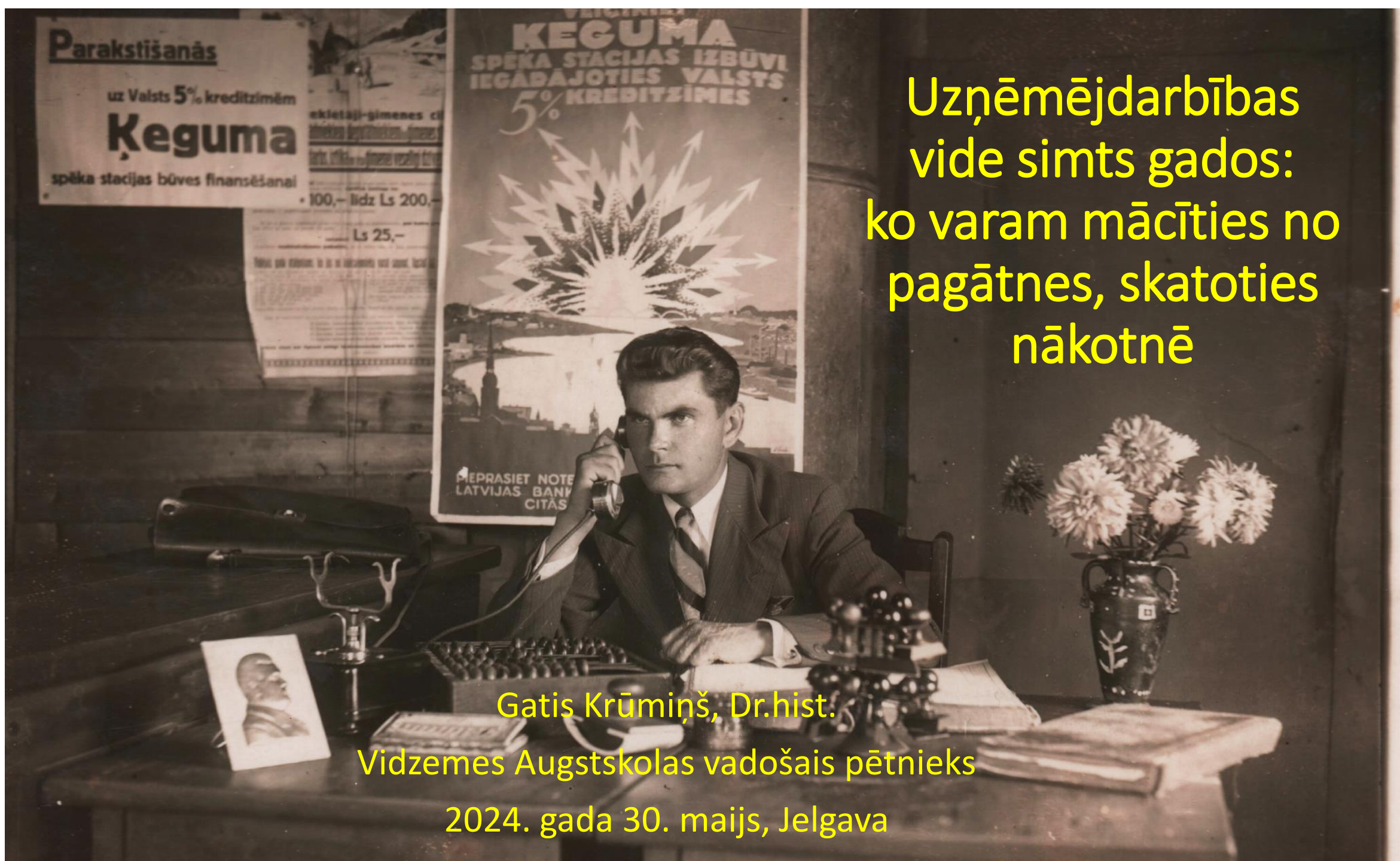

Uzņēmējdarbības
vide simts gados:
ko varam mācīties no
pagātnes, skatoties
nākotnē

Gatis Krūmiņš, Dr.hist.
Vidzemes Augstskolas vadošais pētnieks
2024. gada 30. maijs, Jelgava

- Es un uzņēmējdarbība
- Mūsu makro-attīstība 100 gados (konteksts ar ko varam aizbildināties un grūtāk atrodamas atbildes)
- Vai un ko varam mācīties

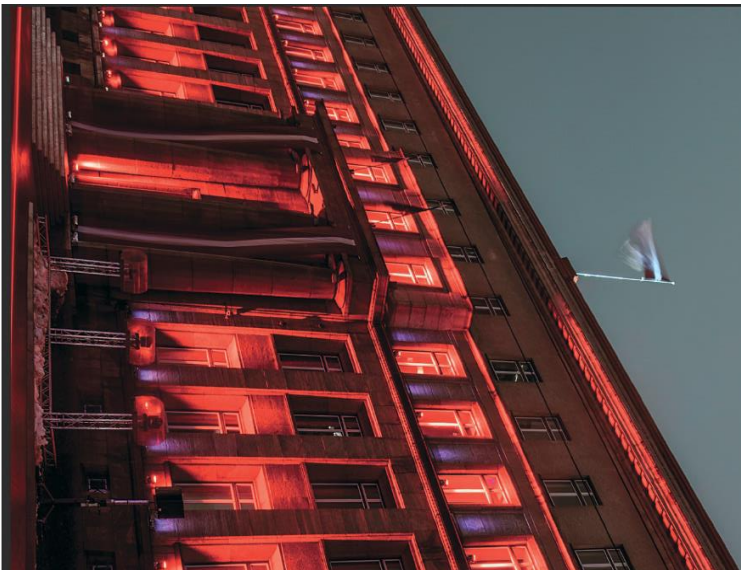

Ieskats Latvijas
vēstures svarīgākajos
jautājumos

KĀ NEAPMĀLDĪTIES

NĀKOTNĒ?

PIEDERĪBAS UN LĪDZDALĪBAS LOMA
DEMOKRĀTISKAS SABIEDRĪBAS
STIPRINĀŠANĀ LATVIJĀ

LATVIJAS TAUTSAIMNIECĪBAS VĒSTURE

Deviņu vīru spēks

Stāsti par deviņiem Ministru prezidentiem 1918–1940

LATVIJAS REPUBLIKAS
MINISTRU KABINETS

ДЕЛО № 00-1

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ БАНК СССР
Латвийская республиканская контора
I отдела

PSRS budžeta ieņēmumi
un izdevumi okupētajā Latvijā
pēc Otrā pasaules kara (1946 – 1990)

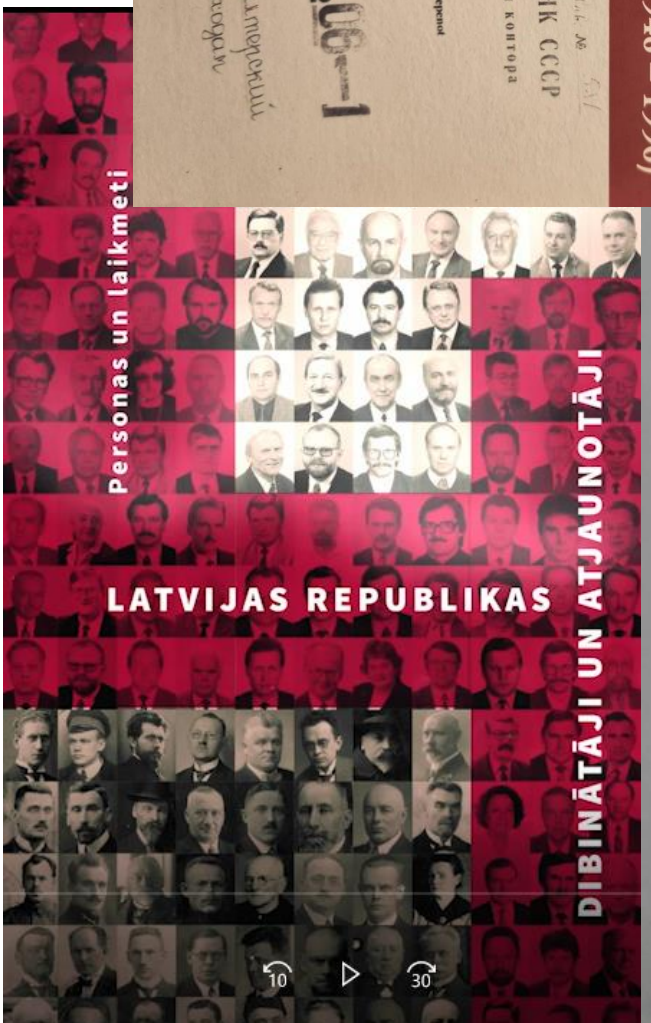
АЕНО № 13

Адаптован
№ 2
ОБЩЕСТВЕННО
го. Купер - 81"

personas un laikmeti

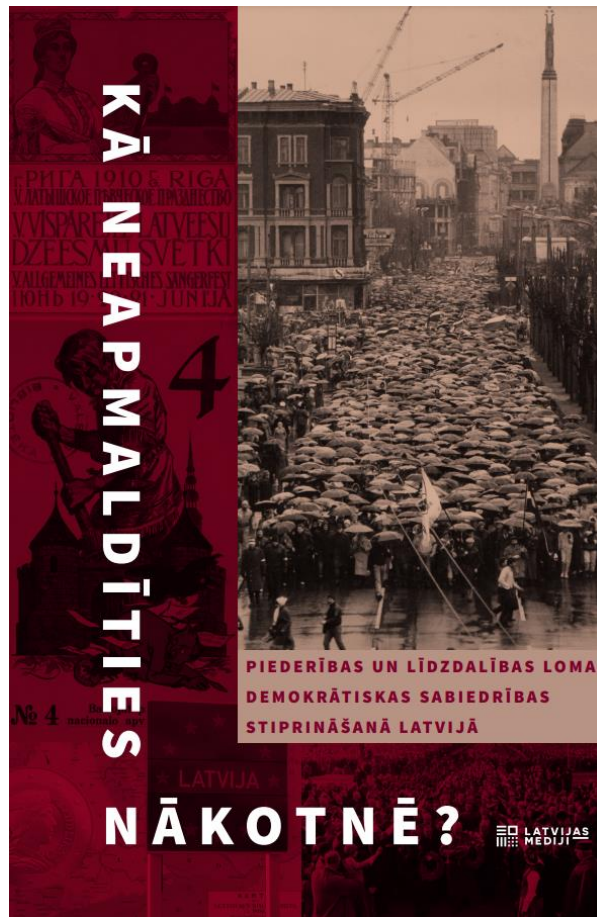
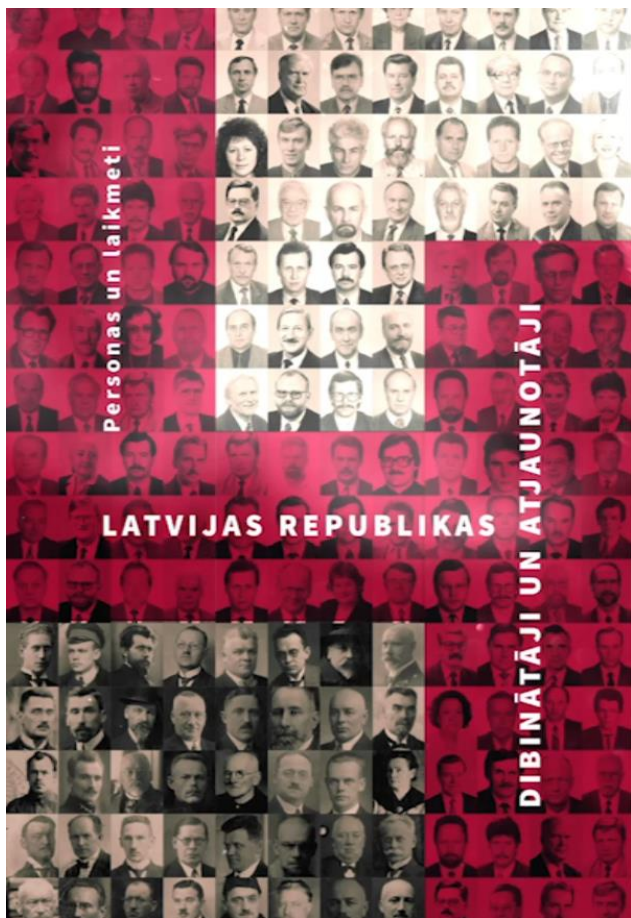
LATVIJAS REPUBLIKAS

DIBINĀTĀJI UN ATJAUNOTĀJI

Vērtības darbībā: atbildīgas, drošas un izglītotas pilsoniskās sabiedrības attīstība ar pētniecību un rīcības modeļu izstrādes palīdzību

(Valsts pētījumu programmas “Latvijas mantojums un nākotnes izaicinājumi valsts ilgtspējai” projekts 2018 – 2021)

MMāja (Rīgas Laika Muļķu Māja)

978 atzīmes Patīk • 1,2 tūkst. sekotāji

Futūristiska saruna Vai nākotnē būs vajadzīgas universitātes?

2.novembrī 16:00 MMājā (Elizabetes 2, 1.stāva lielā zālē)

Dalībnieki: Guntars Prānis, Tālis Juhna, Jānis Paide

Arkād
Mod
MMājā

Vadīt un domāt par valsti toreiz un tagad: 30 gadi pēc atjaunotās Satversmes pirmās konstitucionālās valdības

9.novembrī 16:00
MMājā (Elizabetes 2,
1.stāva lielā zālē)

Sarunā
Rī
u

Nākotnes profesijas. Vai un kas būs savādāk 2050. gadā

7.novembrī 16:00 MMājā (Elizabetes 2, 1.stāva lielā zālē)

Futūristiska saruna, kurā piedalās Andris Bite, Agrita Kiopa, Liza Aizupiete, Zīgurds Zaķis, Jānis Nīgals, Liene Levada, Arnis Rītups
Runātājus pieskata Gatis Krūmiņš

MMāja & #ViA Nākotnes laboratorija #RĪGAS LAIKS 30

Nav p
valstī
Nedri
attīstī
zinātr

ZIŅOJI
KABIN
(Valda

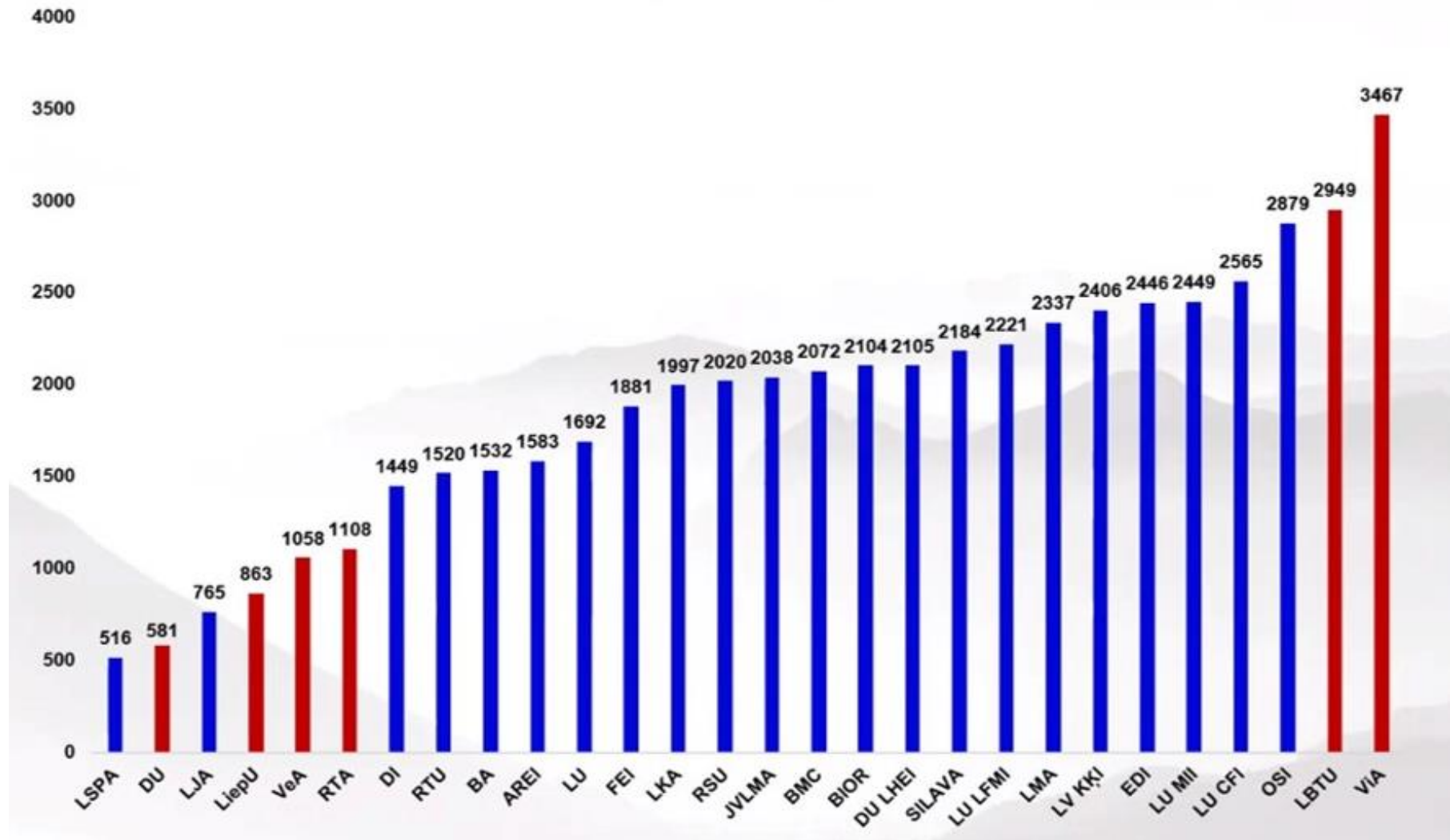

Tas notika

ŠEIT

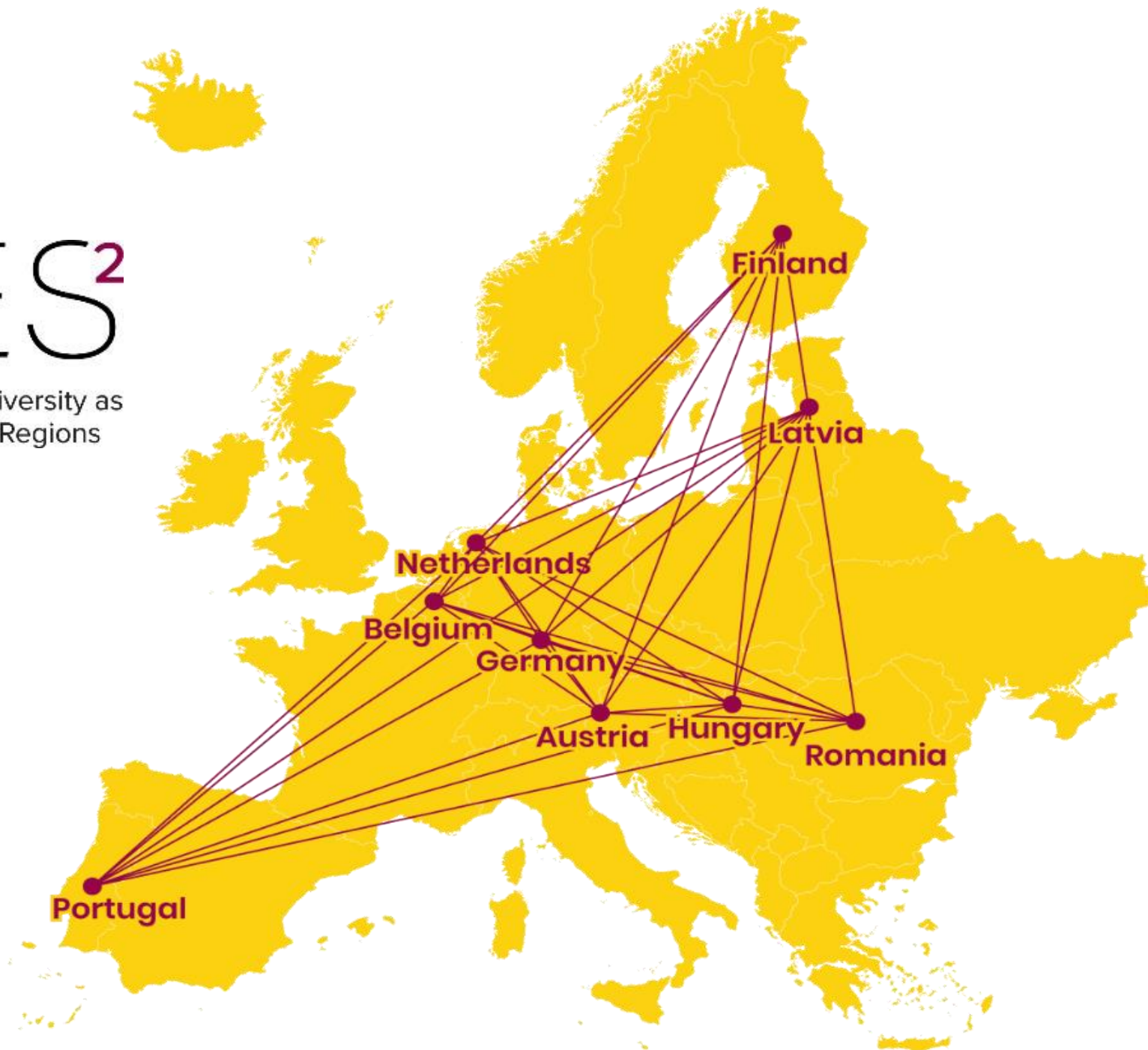
Augstskola un uzņēmēja gēns

Vidējais atalgojums pilnā laikā pētniecībā nodarbinātajiem Latvijas zinātniskajās institūcijās (2021)

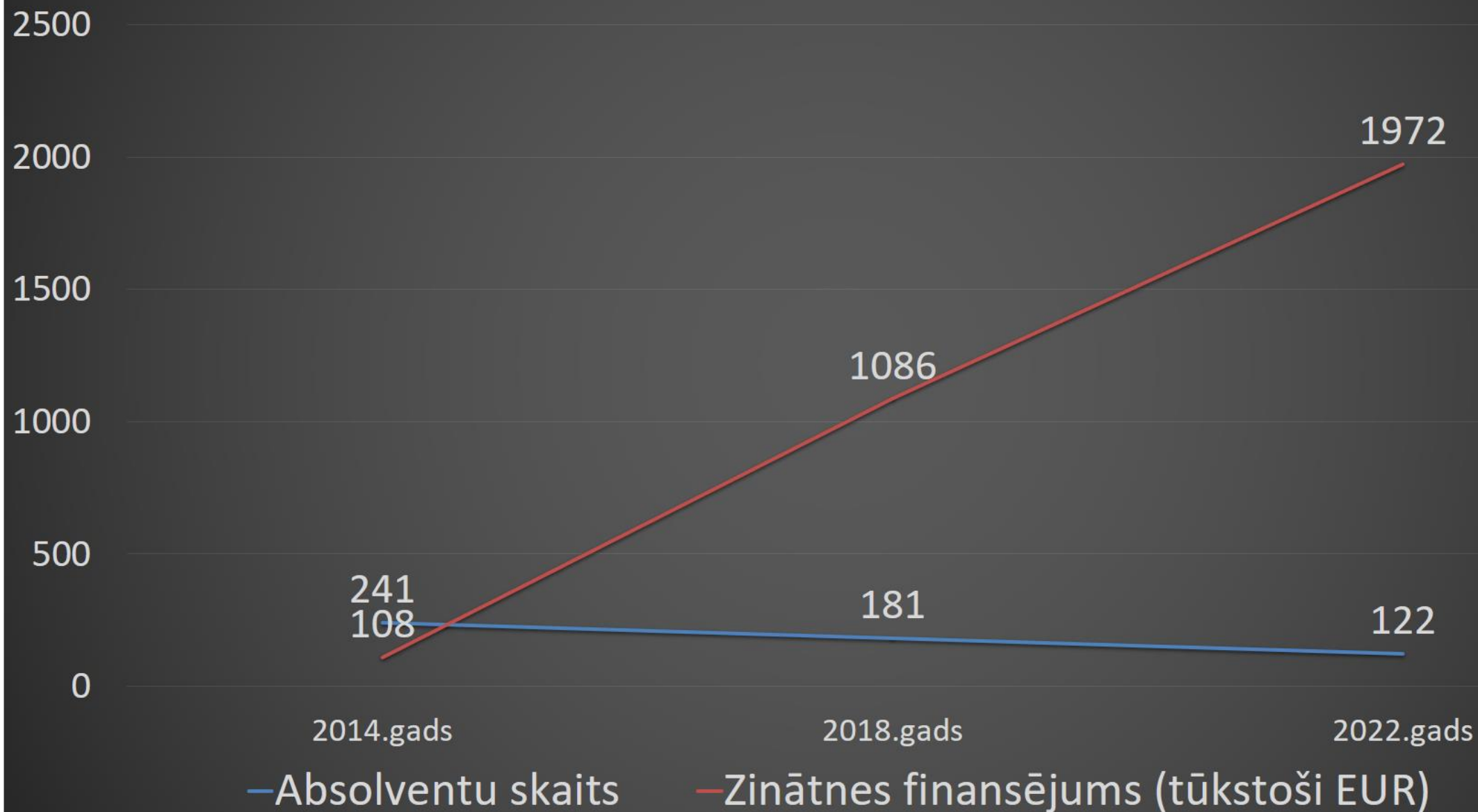

E³UDRES²

Engaged and Entrepreneurial European University as
Driver for European Smart and Sustainable Regions

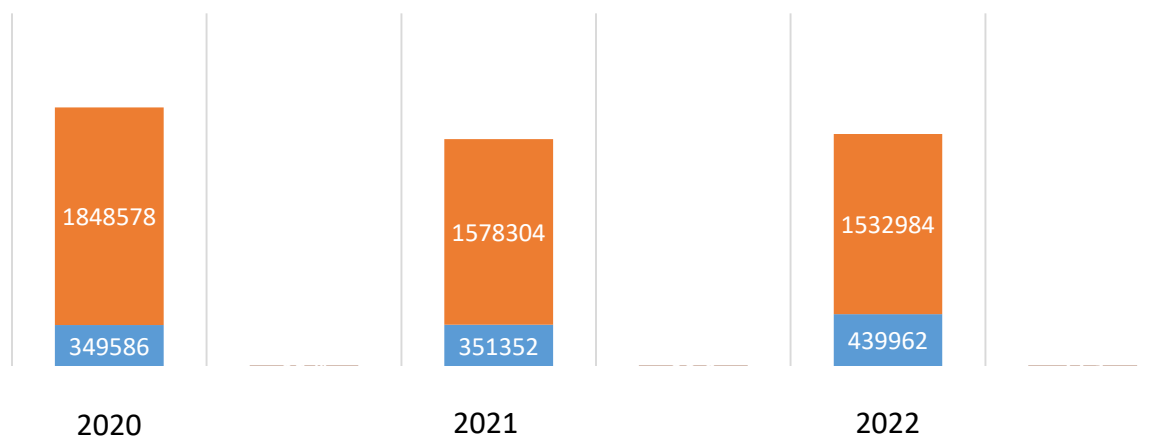
ViA attīstības tendences (2014. - 2022.)

Zinātnes finansējums

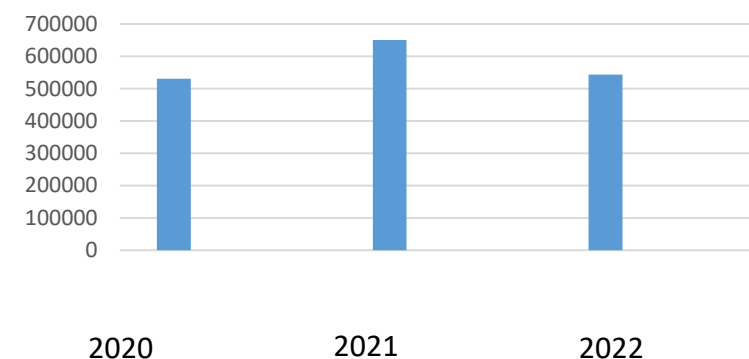
ZINĀTNISKĀS DARBĪBAS IEŅĒMUMI VIA

- pārējie zinātnes ieņēmumi (projekti, līgumdarbi)
- valsts finansējums (Sniegums, ZB)

Katrs EUR, kas ViA tiek piešķirts no valsts budžeta, piesaista četrus papildu EUR

VALSTS BUDŽETĀ IEMAKSĀTIE DARBASPĒKA NODOKĻI (IIN, VSAOI)

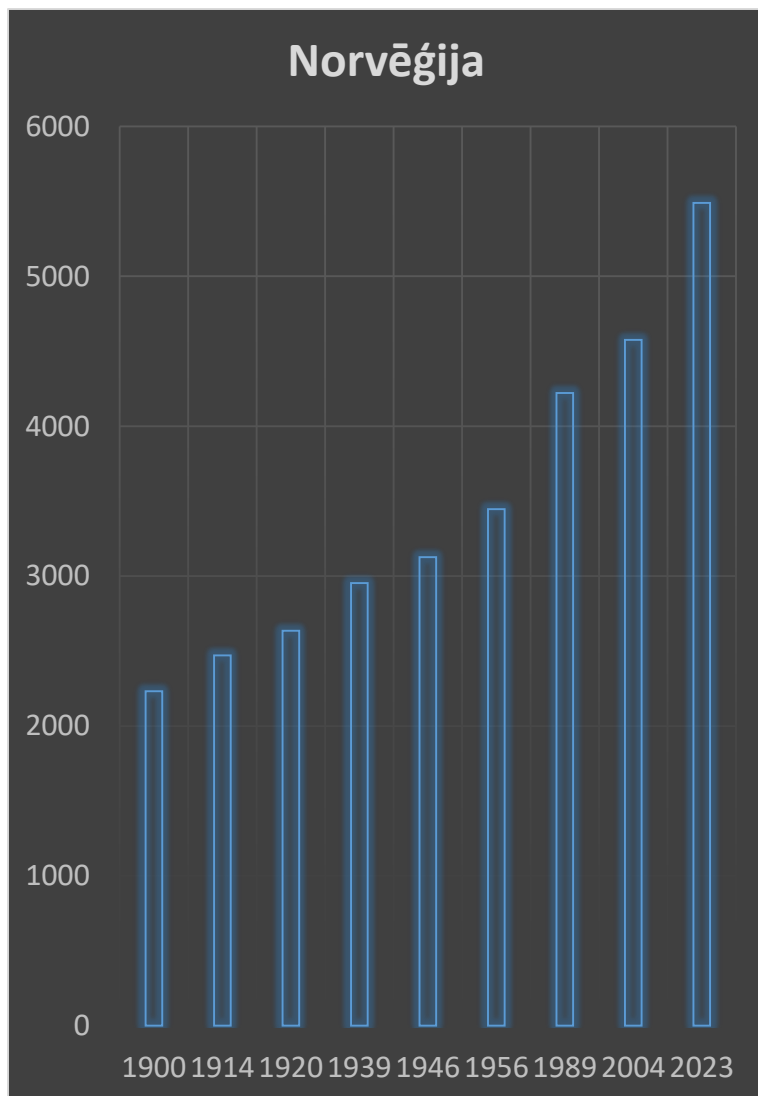

Katrs EUR, ko ViA saņem no valsts budžeta zinātniskās darbības īstenošanai, nodokļu veidā tiek atgriezts valsts budžetā kā 1,5 EUR

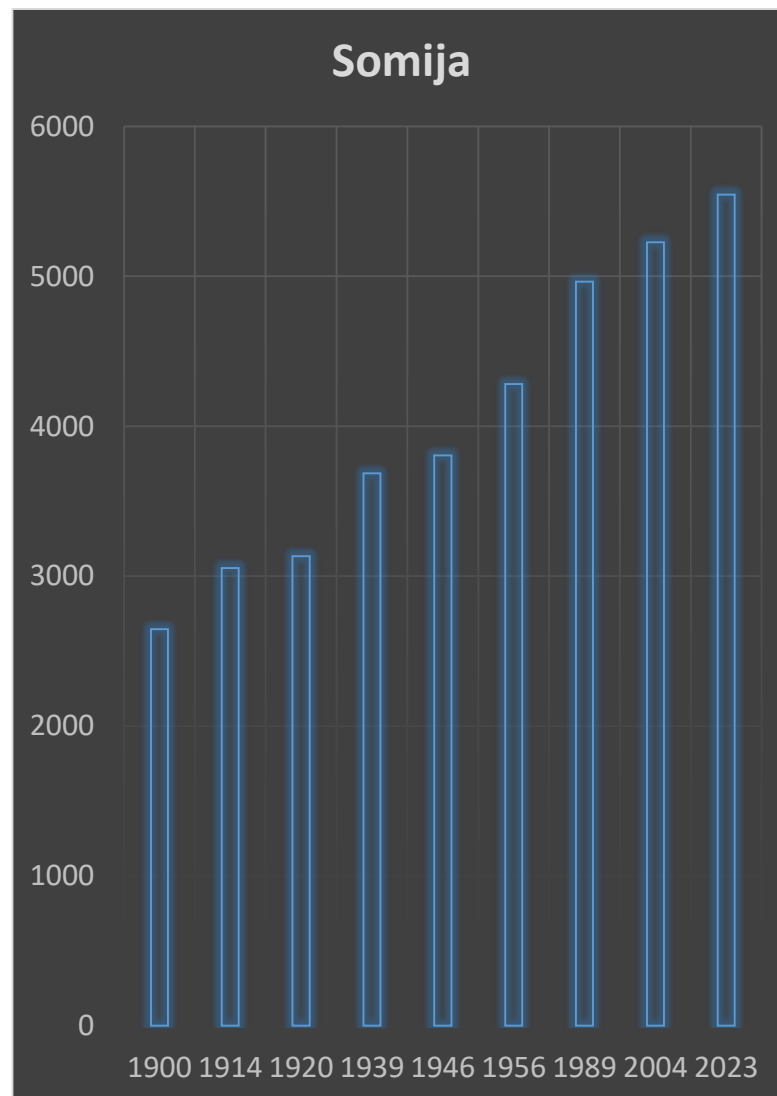
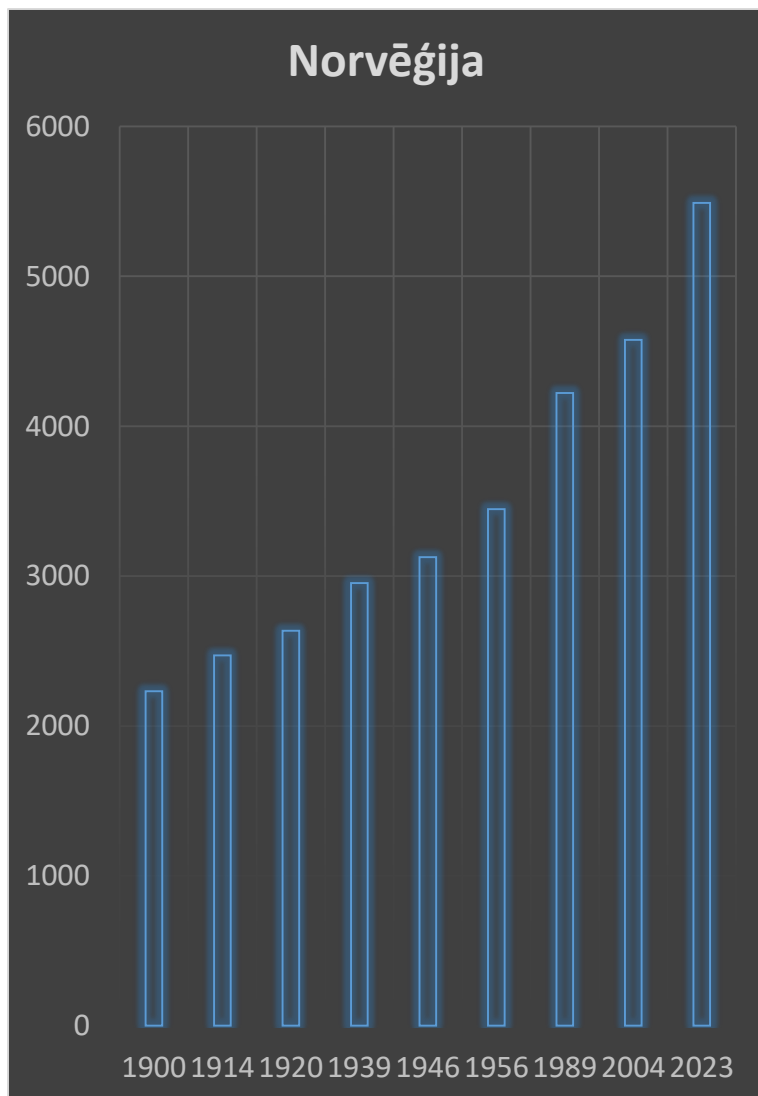
Mūsu makro-attīstība

Konteksts (ar ko varam aizbildināties)

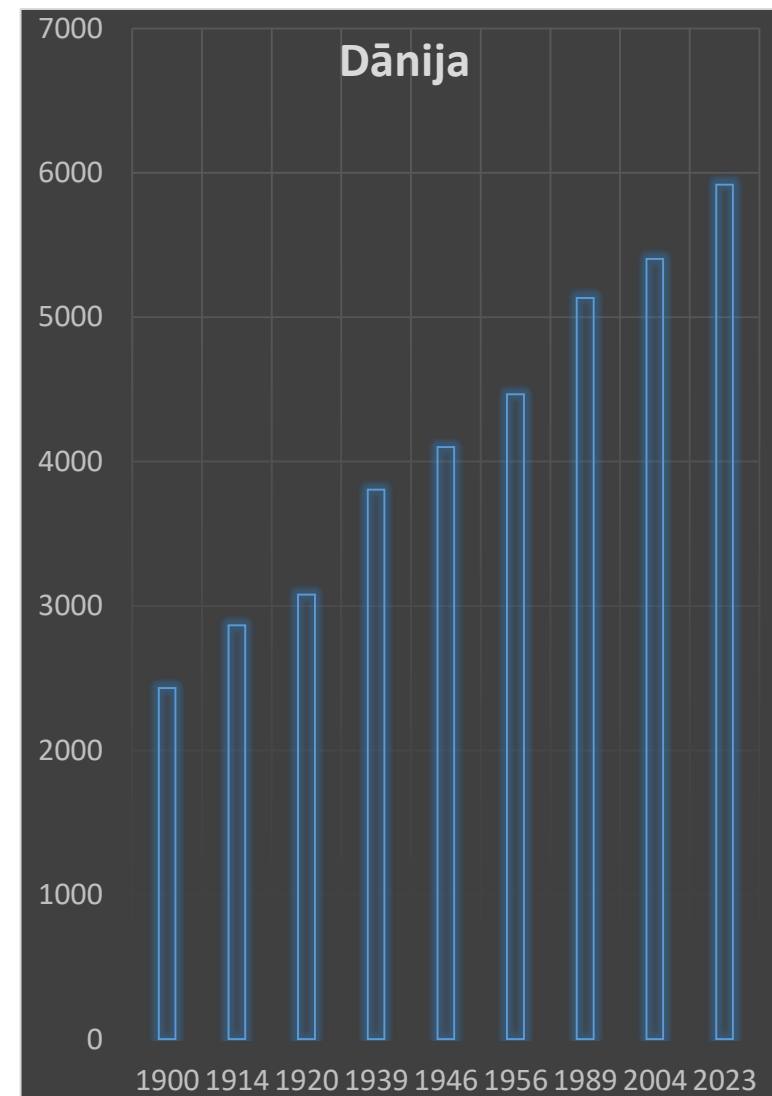
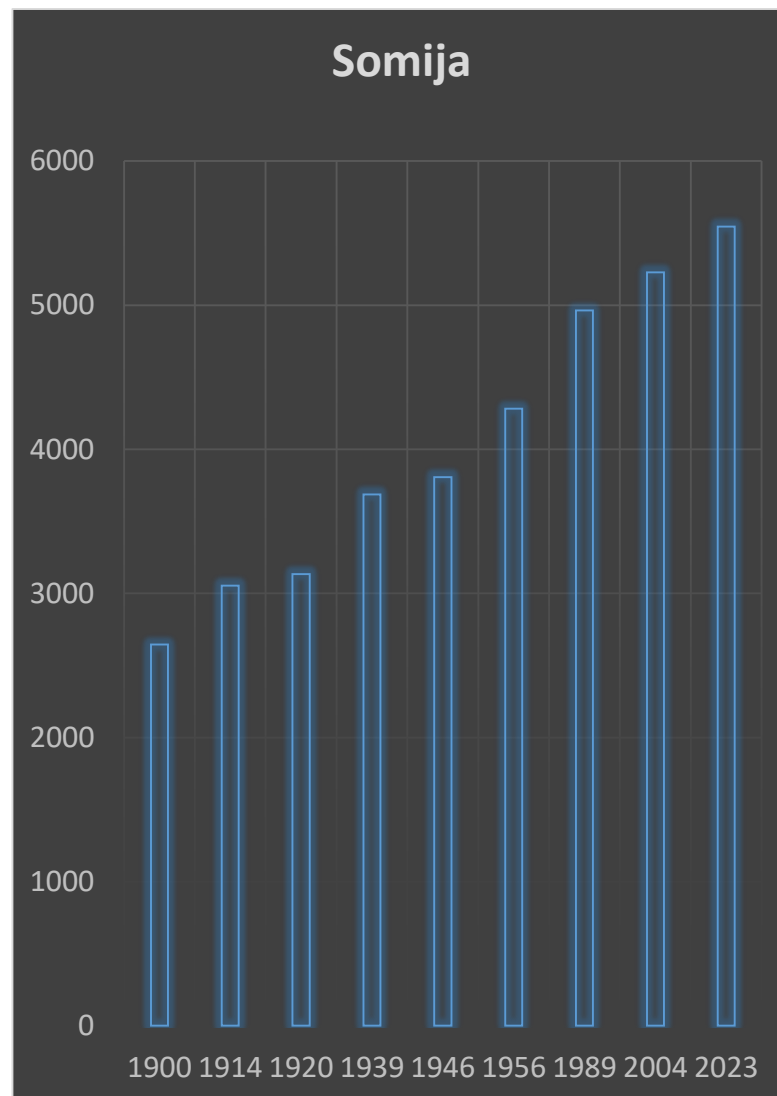
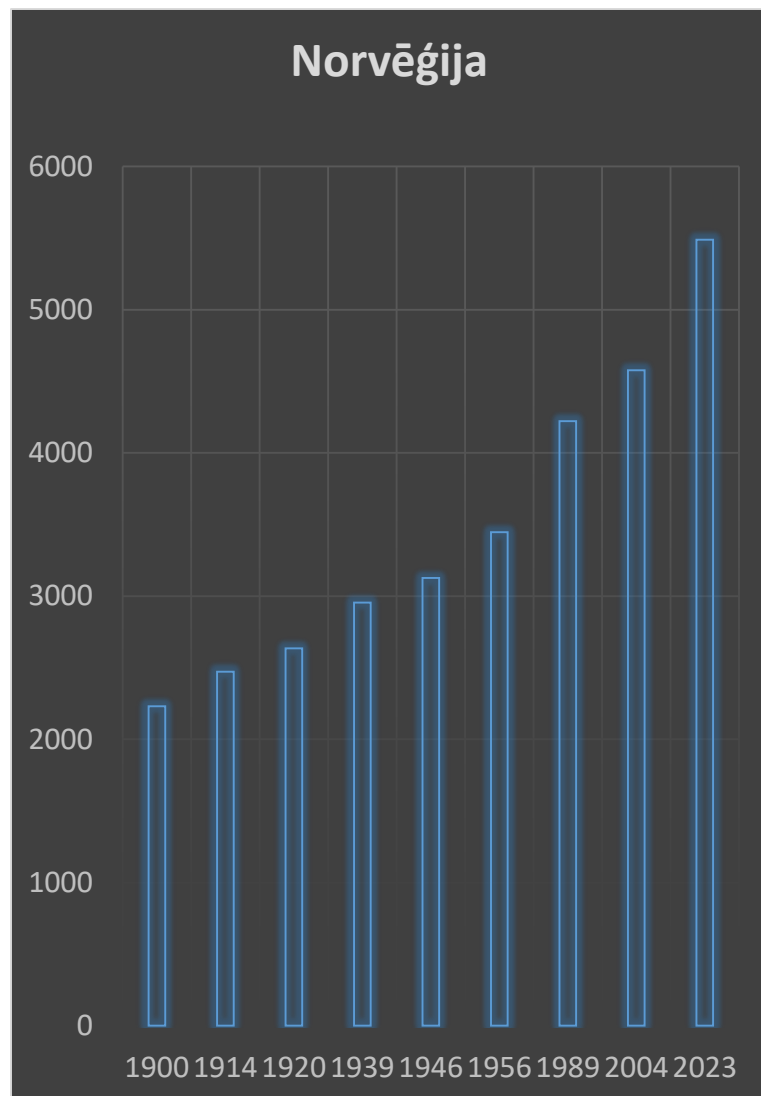
iedzīvotāju skaits (1900 – 2023, tūkstošos)

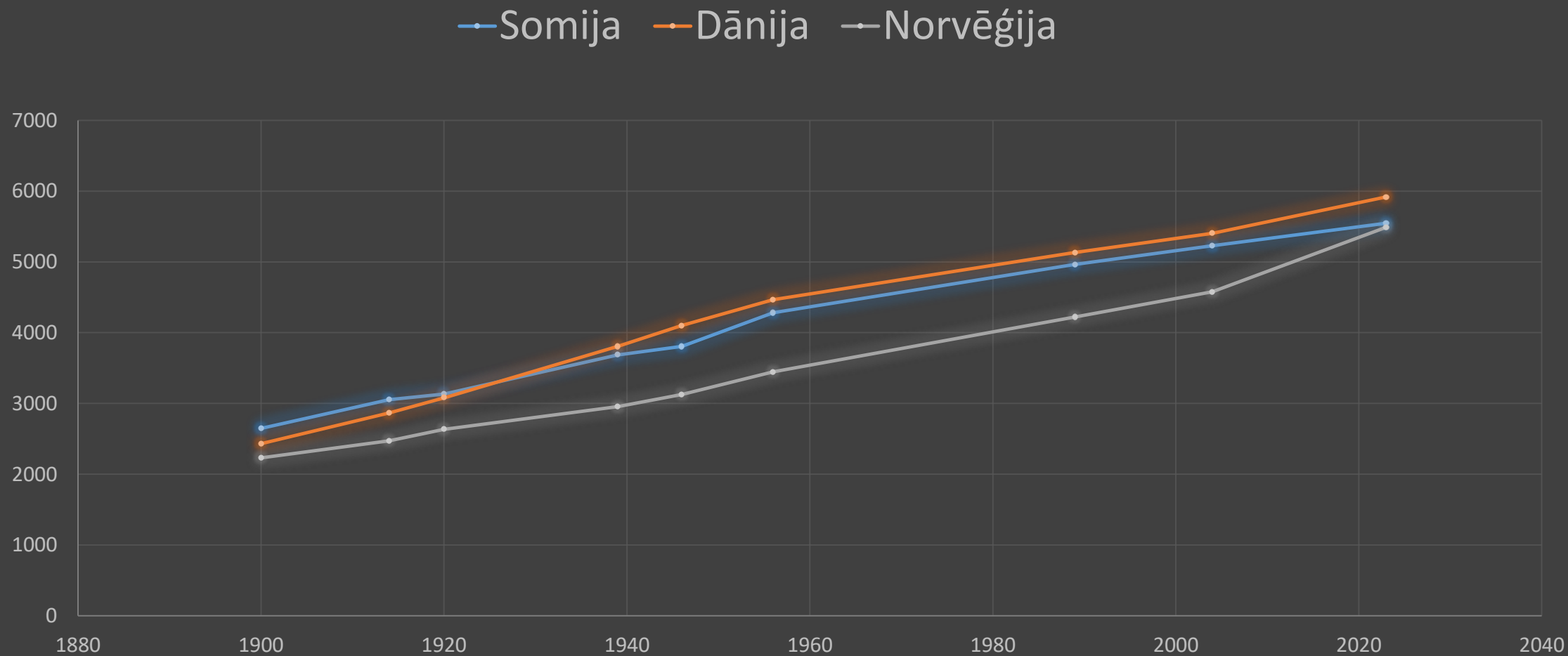
iedzīvotāju skaits (1900 – 2023, tūkstošos)

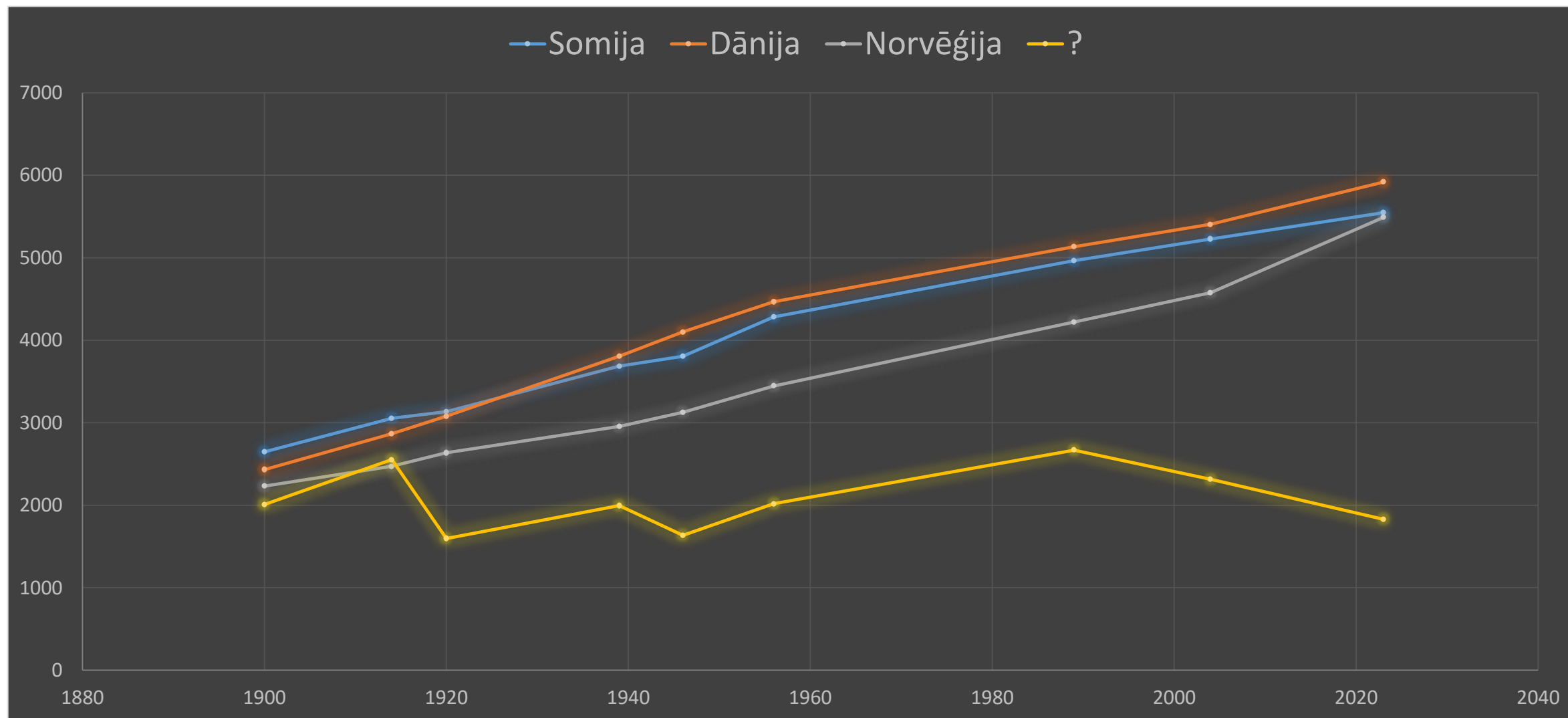
Iedzīvotāju skaits (1900 – 2023, tūkstošos)

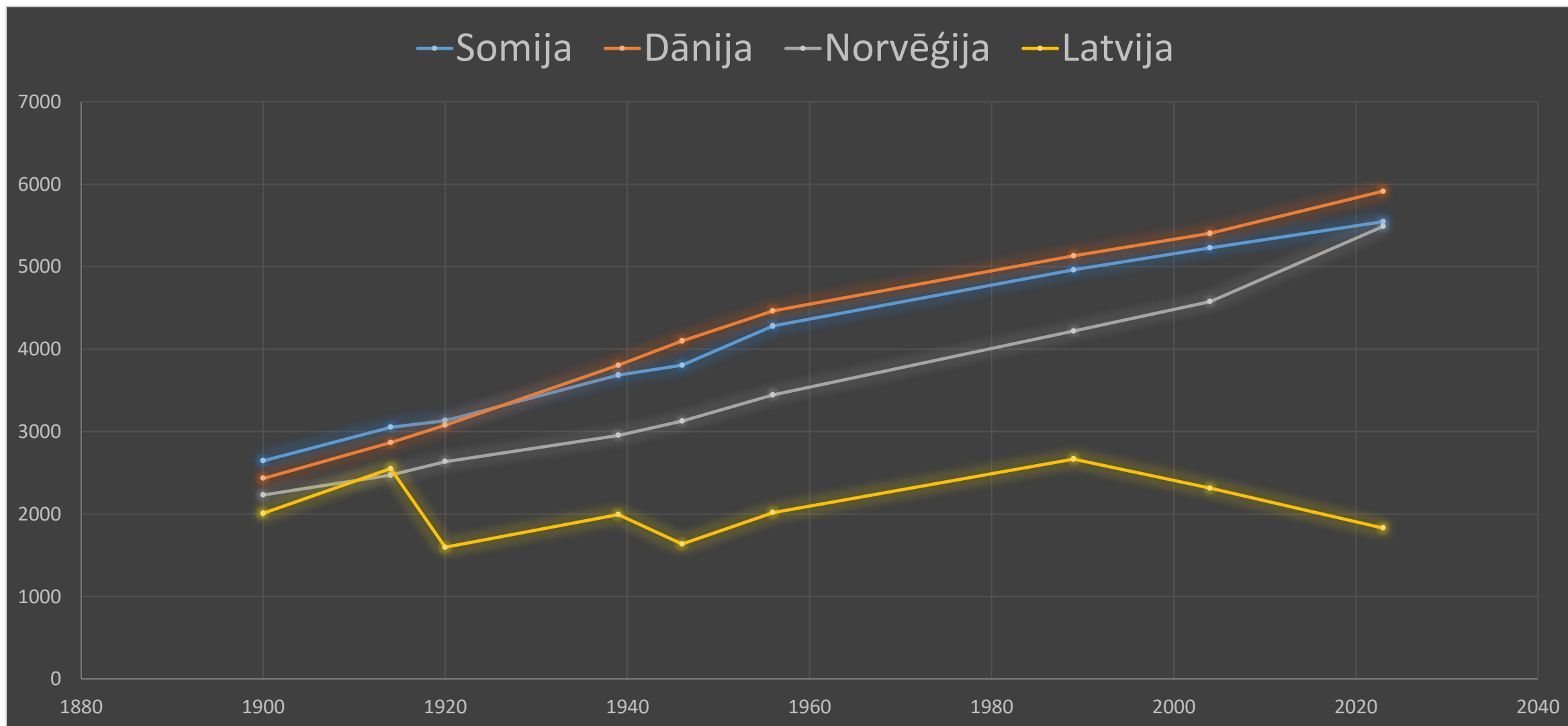
Iedzīvotāju skaits (1900 – 2023, tūkstošos)

Iedzīvotāju skaits (1900 – 2023, tūkstošos)

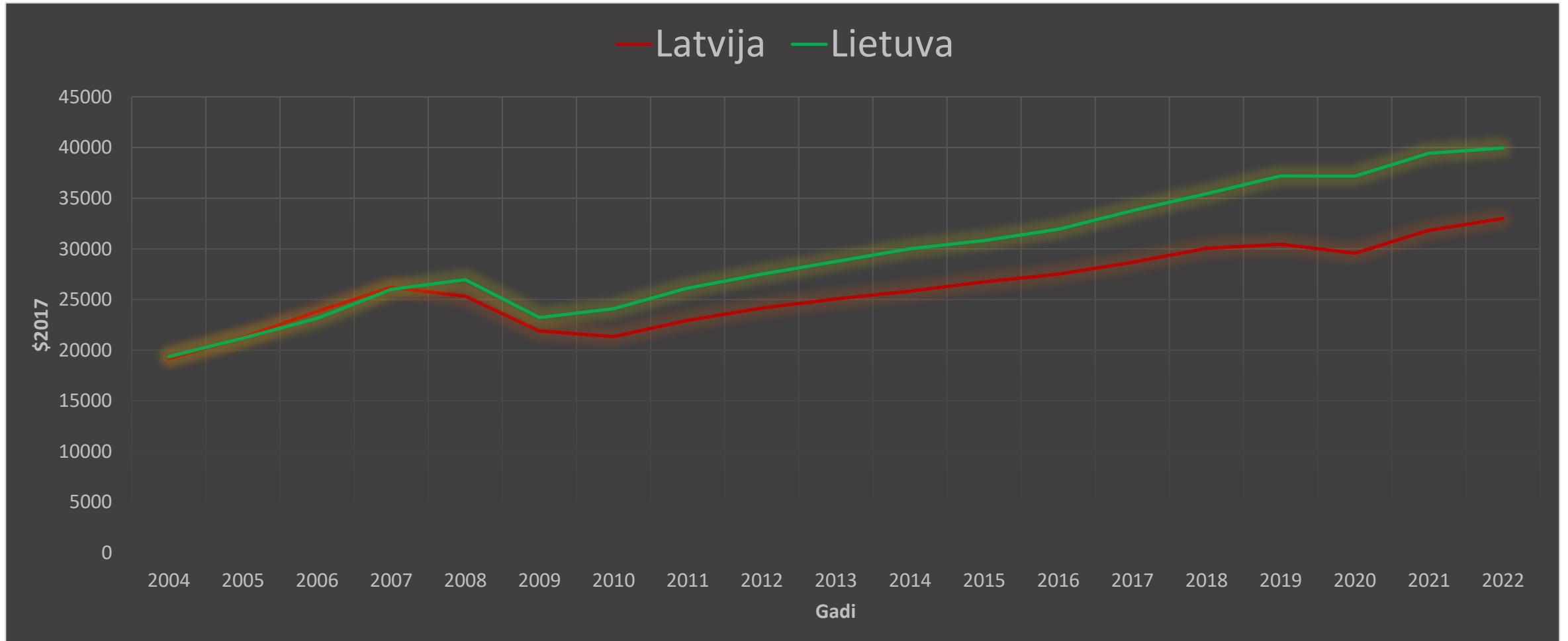
iedzīvotāju skaits (1900 – 2023, tūkstošos)

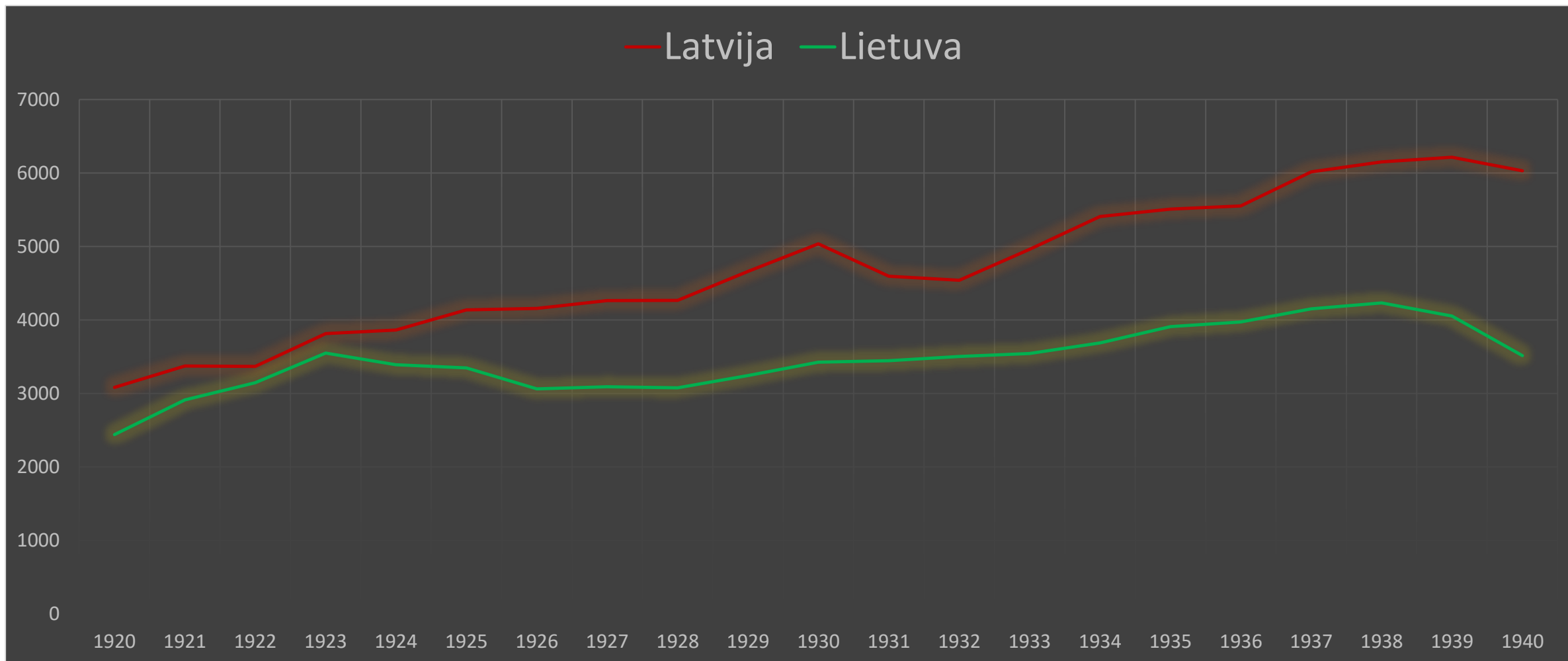

Grūtāk atrodamas atbildes

Latvijas un Lietuvas IKP uz vienu iedzīvotāju 2004 - 2022 (2017. gada starptautiskajos dolāros)

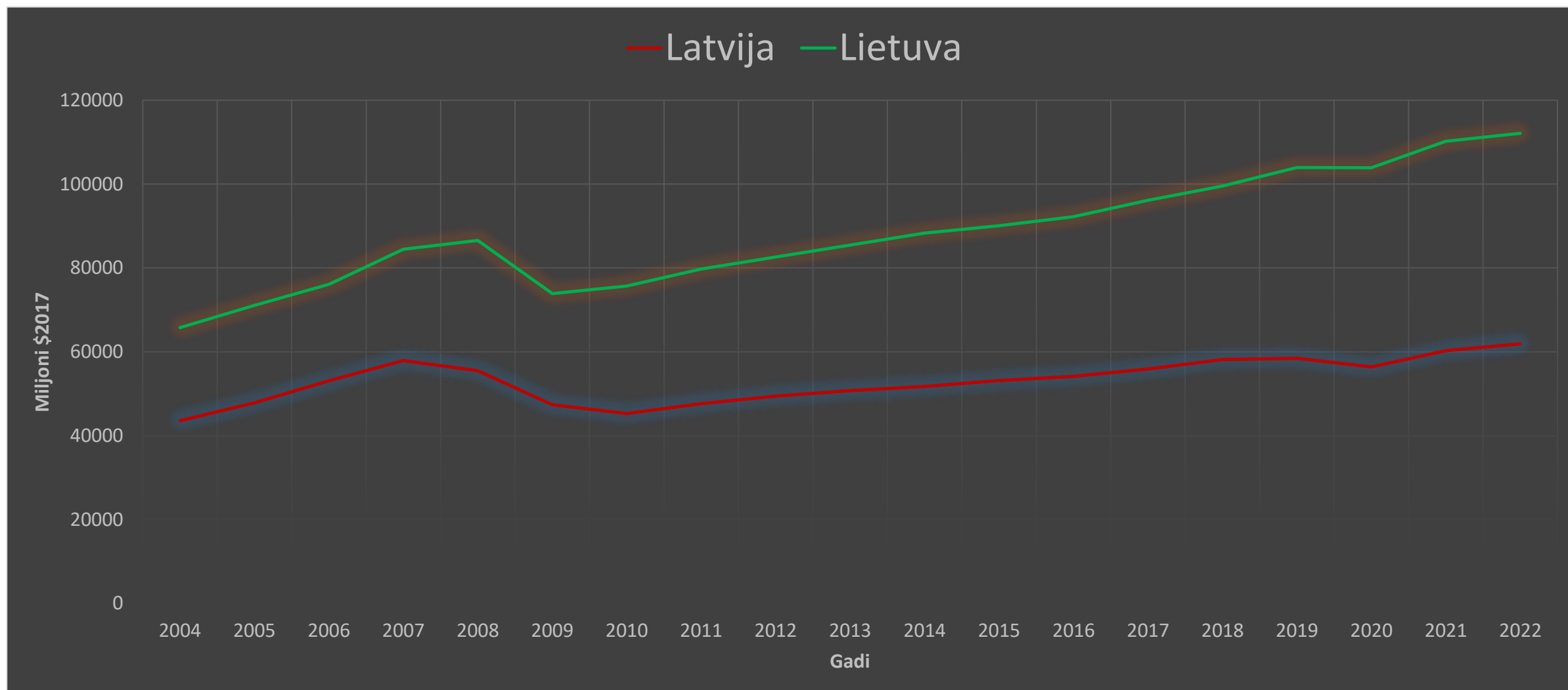

Latvijas un Lietuvas IKP uz vienu iedzīvotāju 1920 - 1940 (2017. gada starptautiskajos dolāros)

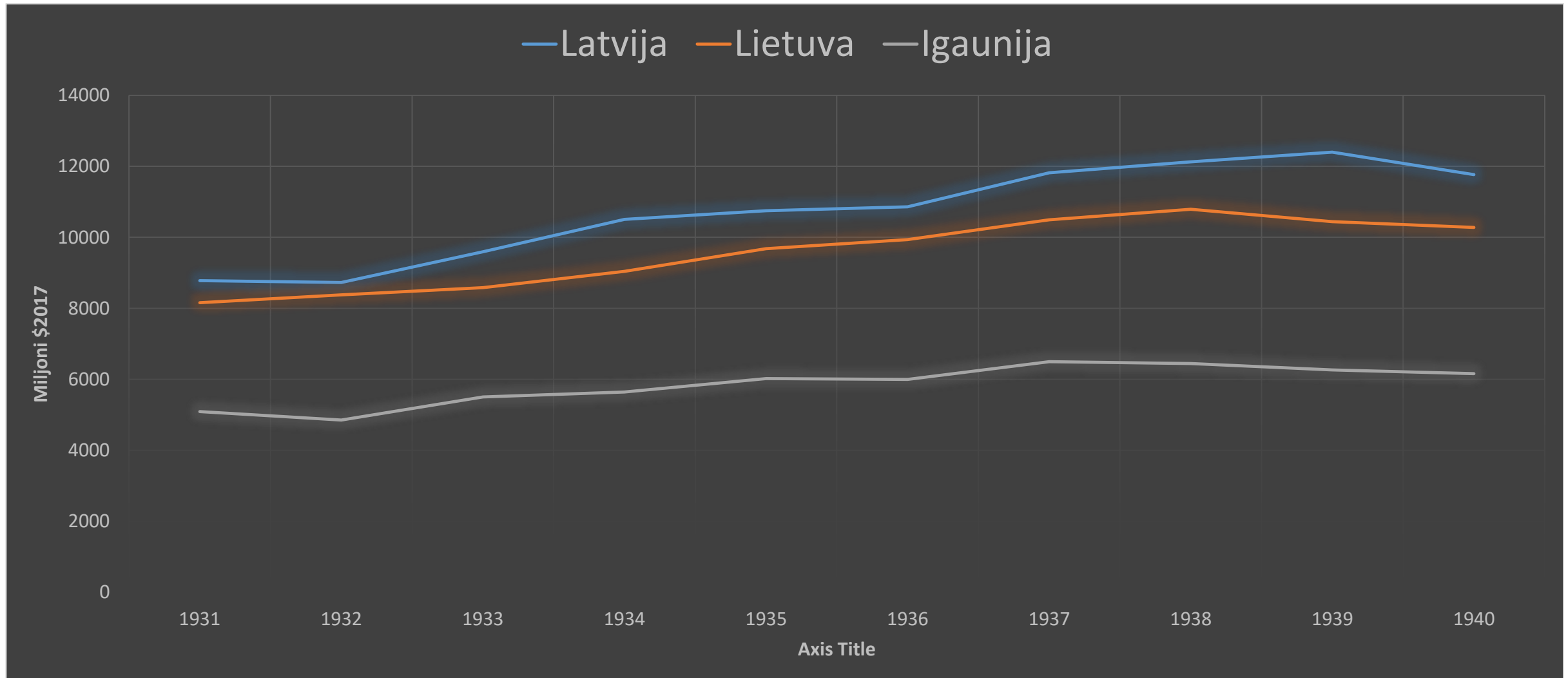
Latvijas un Lietuvas IKP 2004 - 2022

(2017. gada starptautisko dolāru miljonos)

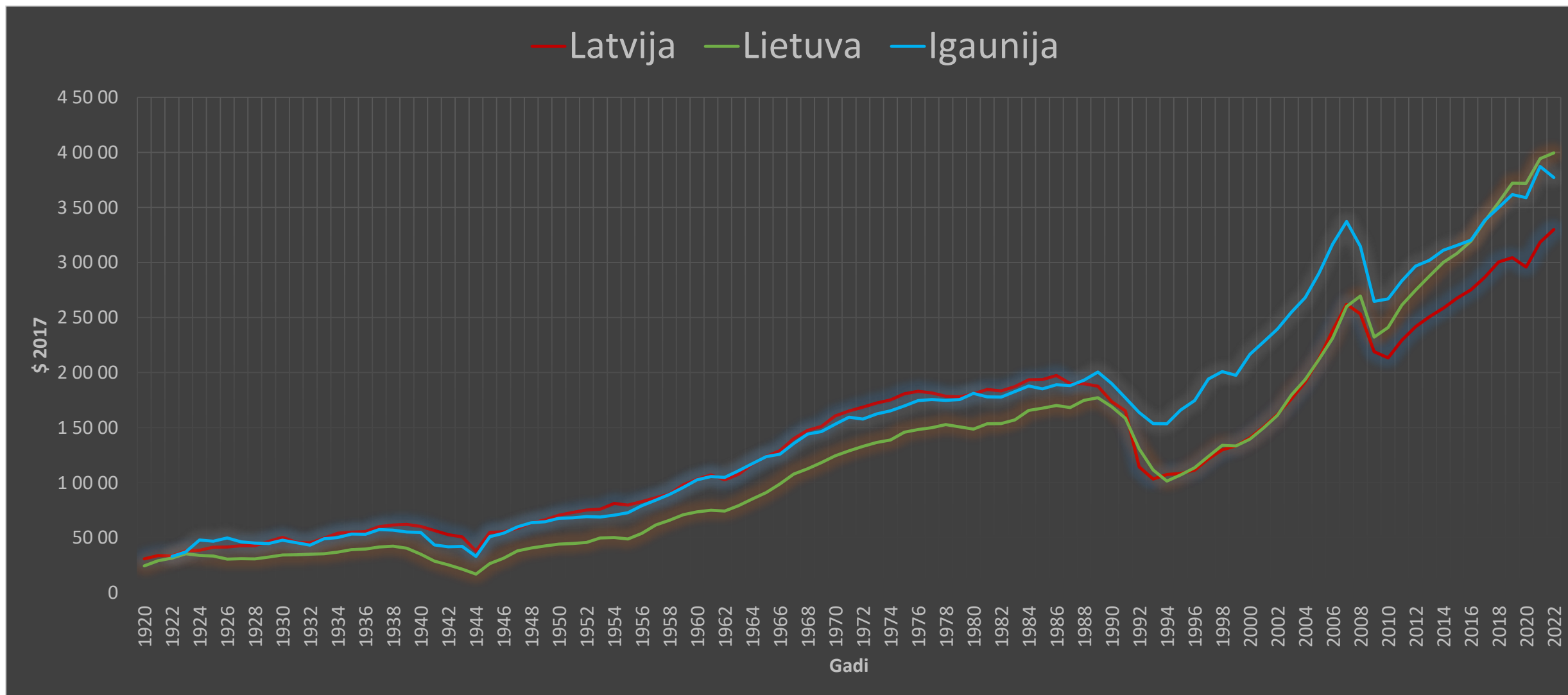

Baltijas valstu IKP 1931 - 1940

(2017. gada starptautisko dolāru miljonos)

Baltijas valstu IKP uz vienu iedzīvotāju 1920-2023 (2017.gada starptautiskajos dolāros)

Uzņēmējdarbības vide un dažādi laika posmi

20-30 gadi

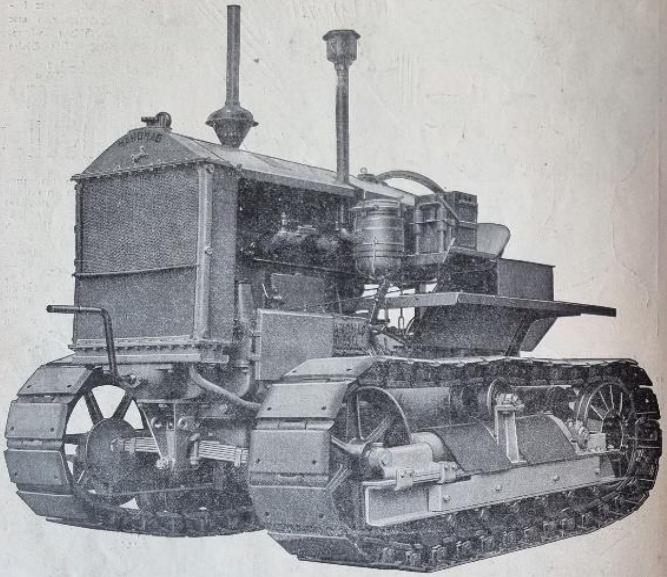
Agrārā reforma – vērienīgākais uzņēmīguma domāšanas kultūras eksperiments Latvijas vēsturē

Latvijā tika radīts ļoti plašs īpašnieku slānis, ideju var salīdzināt ar privatizācijas sertifikātiem...

Teritoriālā vienība	Īpašnieki un to ģimenes locekļi		Algots darbaspēks		Kopējais nodarbināto skaits lauksaimniecībā	
	1929.gads	1935.gads	1929.gads	1935.gads	1929.gads	1935.gads
Latvija	785 483	740 269	131 113	145 305	916 596	885 574
Vidzeme	193 634	191 689	49 626	52 201	243 260	243 890
Kurzeme	104 387	102 762	29 530	31 200	133 917	133 962
Zemgale	125 263	122 602	39 160	46 409	164 423	169 011
Latgale	362 199	323 216	12 797	15 495	374 996	338 711

1935. gadā algots darbspēks lauksaimniecībā ir vien 16,3% no nodarbināto skaita. 40 tūkstoši ārvalstu laukstrādnieku bija vien 4,5% no lauksaimniecībā nodarbinātajiem.

HANOMAG
Pilndīzeļa traktors

Ir neatsverams palīgs katrā lauku sētā

20 zirgu spēks	ar gumijas riepām
35 "	ar gumijas vai dzelzs riteņiem
50 "	kāpurķēžu izpildījumā

Dabujami tieši no krājuma

GENERALPĀRSŅAVIS

A/S. GAITA
Rīgā, Merķeļa ielā Nr. 21. Tālrunis 3524

1929. gadā Latvijas lauksaimnieku rīcībā bija 313 traktori, 1937. gadā skaits bija dubultojies, sasniedzot 617 un turpināja pieaugt vēl straujāk - 1940. gadā traktoru skaits bija jau 1314.

Tas gan joprojām bija 10 reizes mazāk nekā Lielbritānijā un 8 reizes mazāk nekā Vācijā uz vienu teritoriālu vienību...

[illegible]

VEF Super MD/38

ir lielā solī uz priekšu radio
uztvērēju būvē. Šis uztvērējs
ar savu augsto kvalitāti šāv
pilnīgi atbilsti šāva uztvē
rēju klasei.

Šāds šim neramīgā to
nu pilnība un dzidruma ir īpaši
bar, kupus notāda šo uztvērēju izcilu šāvoni.
arī ar jūtību. Vienas ar savu atkārtotuma pilnību, bet
un šī reitīģi šājo izveidojumu.

VEF Super MD/38 ir izcilu uztvērēju.

VEF Super MD/38 īpašības.

- 13 nokārtoti kontūri. Šerokarta poles.
- Ģoru filtri. Automātiska lodināģa iekārtošana.
- Maināms skaļums. Maināms tonis.
- Ģauna veids, ļoti liels, labi pārskatāma, nelie-
- ši apgaismota skala ar optisku diapazonu uz-
- rādīšanu un īpašu roiditāģu uzrakstiem.
- Ģatīnā nokārtotāns. Gramofona pierlēģ.
- Ģtra mēģuna pierlēģ. High fidelity mēģpurnā

Autāģer: EK2, EF5, EB4, EL3, AZ1.

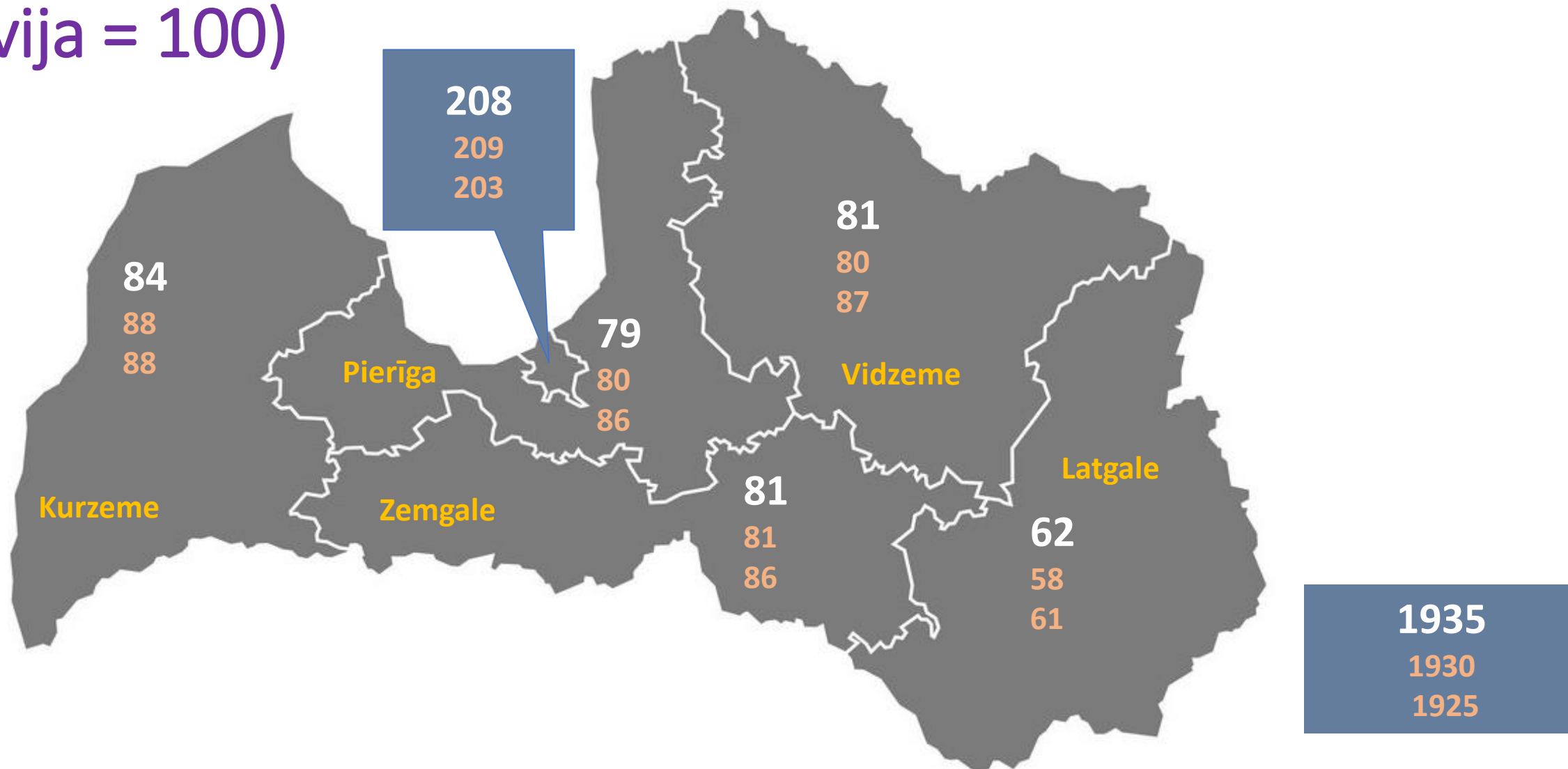
VEF

VALSTS ELEKTROTEHNISKĀ FABRIKA
RĪGA, BRĪVĪBAS GATVE 19, LETTONIE

Eksports un pirmie mēģinājumi investēt cituviet

IKP uz vienu iedzīvotāju Latvijas reģionos 1925 - 1935 (Latvija = 100)

PSRS okupācijas periods. Kur paliek uzņēmēji?

PSRS okupācijas periods. Kur paliek uzņēmēji?

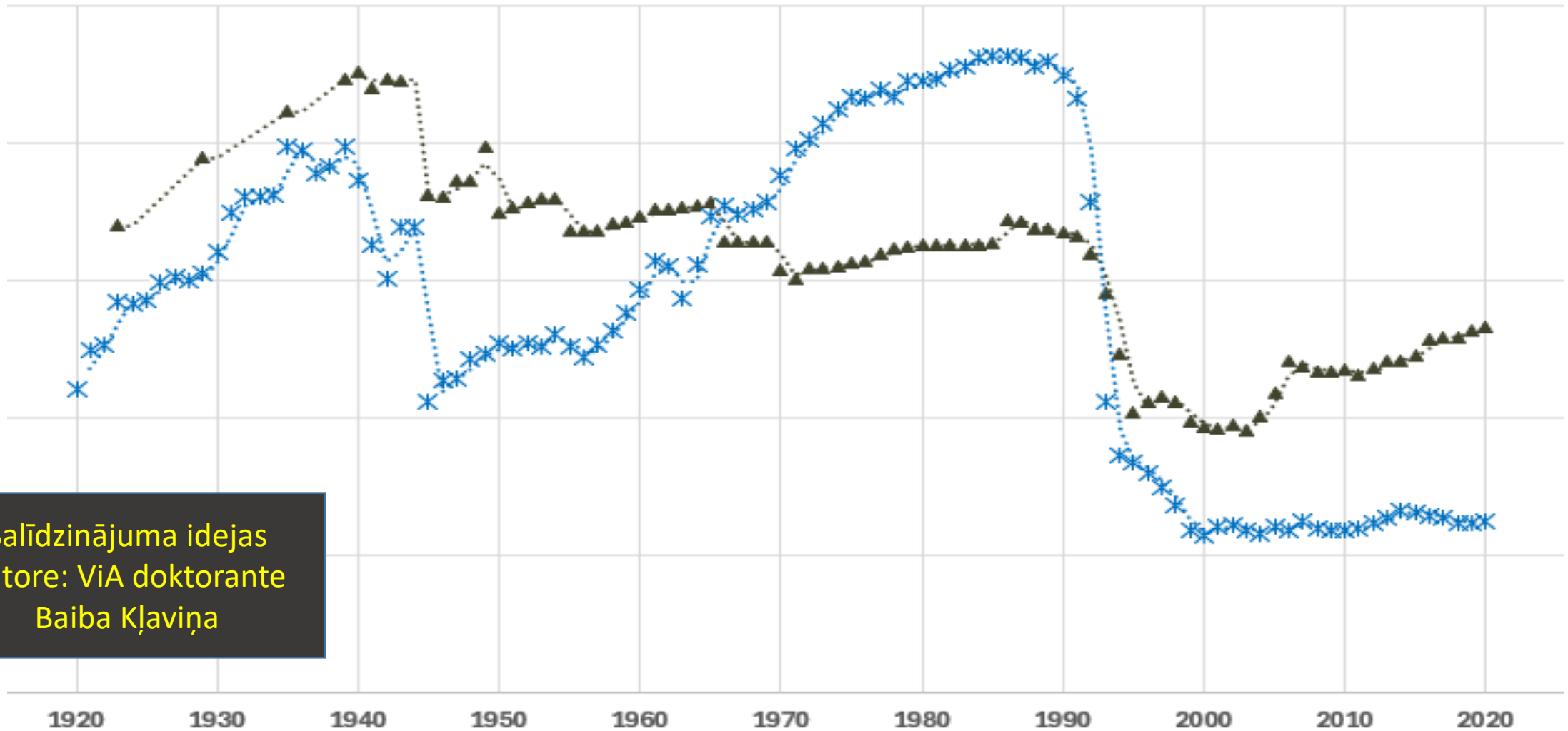
Ražots tiek daudz...

Kādam tas ir jādara un jaunajos apstākļos...

Attīstības tendences: aramzeme un liellopu skaits Latvijā (1920 – 2020)

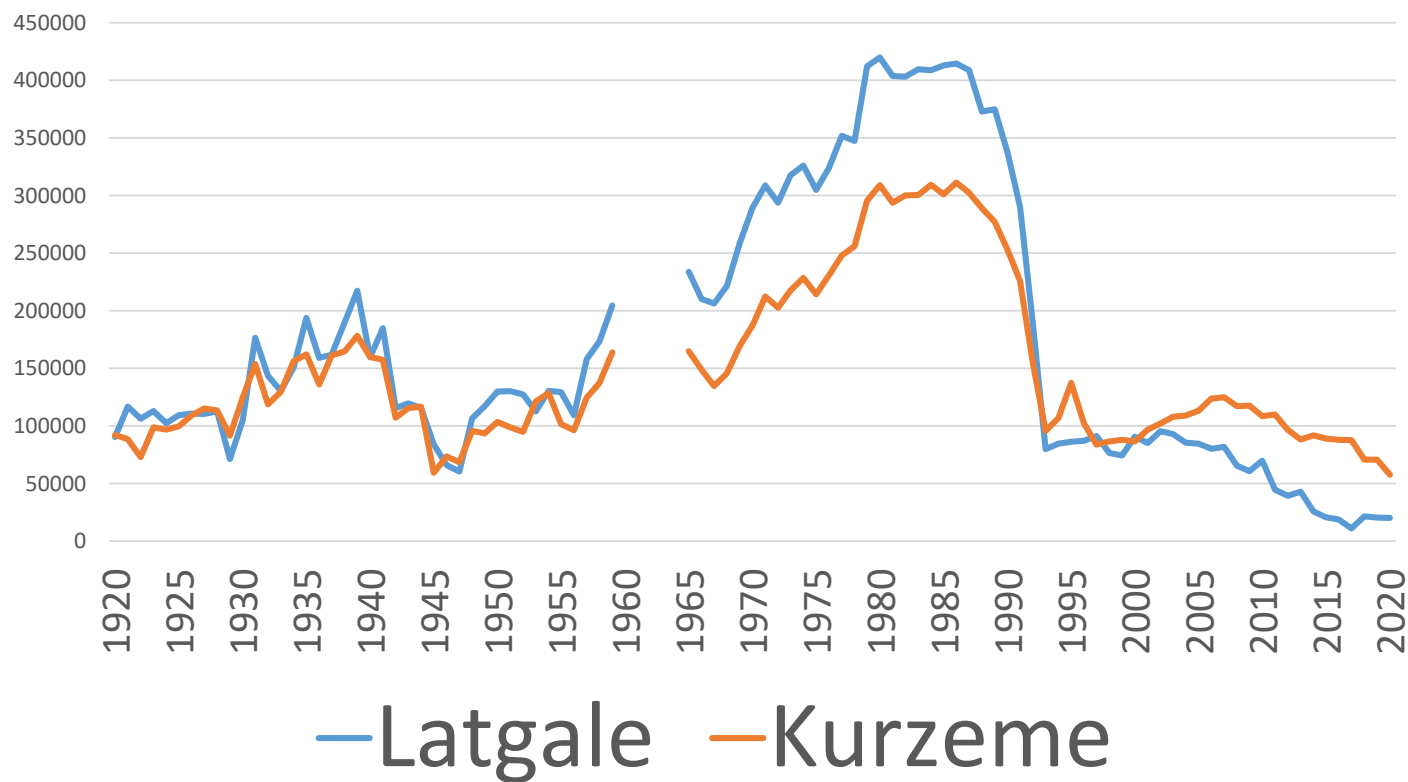

Salīdzinājuma idejas
autore: ViA doktorante
Baiba Kļaviņa

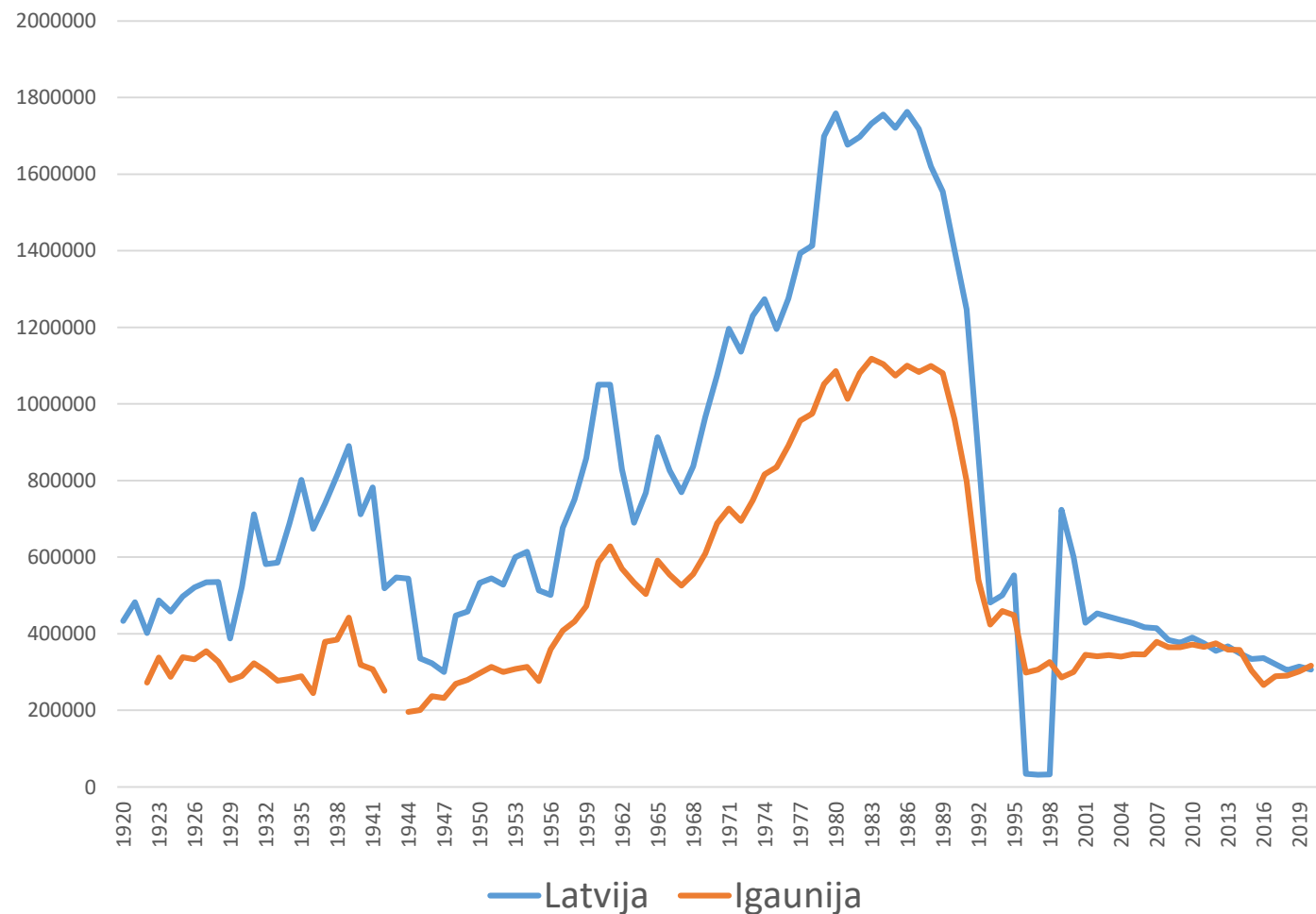
Mājas cūku skaits Latgalē (1920-2020, esošajās plānošanas reģiona robežās)

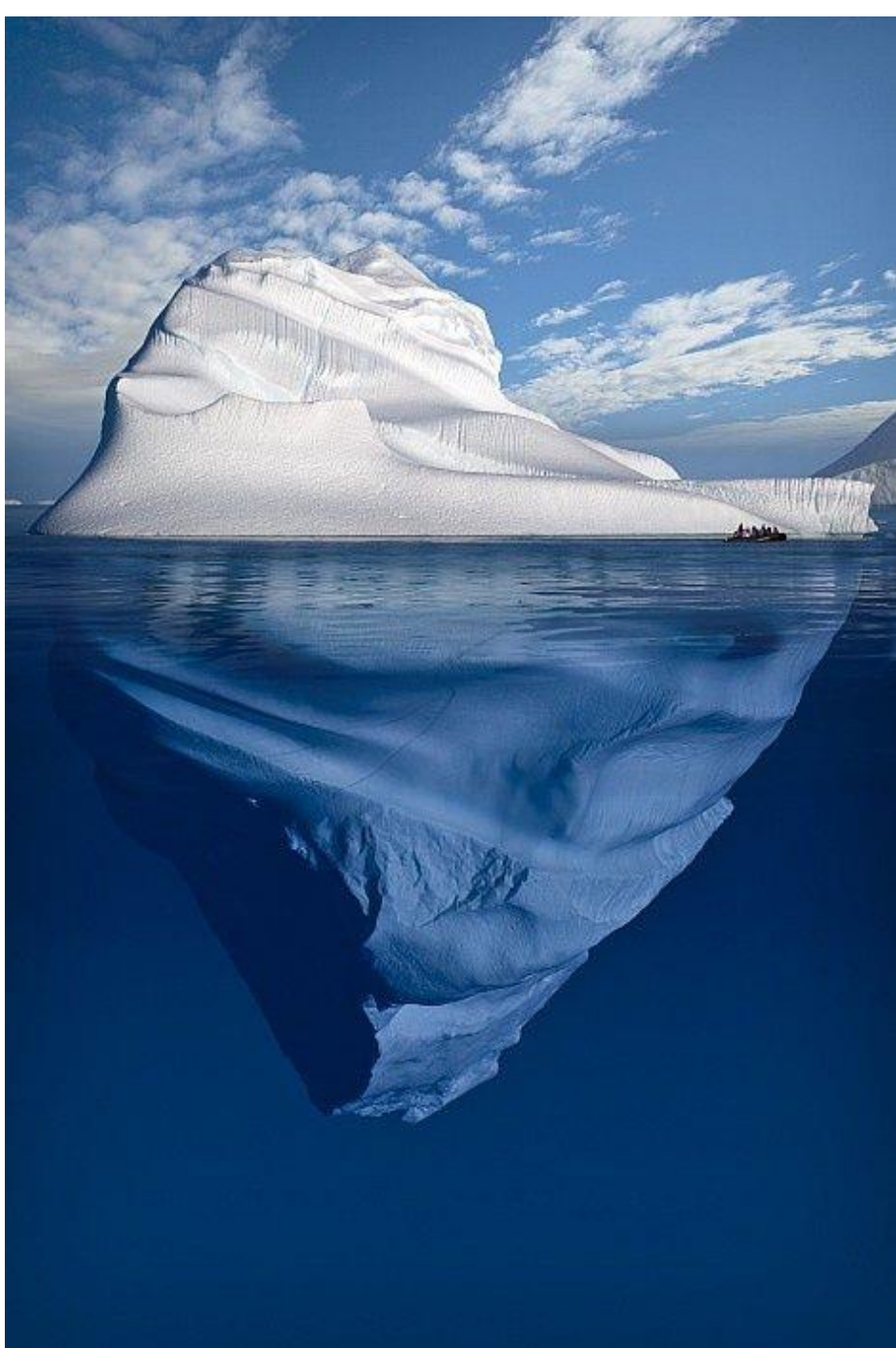

Mājas cūku skaits Latgalē un Kurzemē (1920-2020, esošajās plānošanas reģionu robežās)

Mājas cūku skaits Latvijā un Igaunijā (1920 – 2020)

МИНИСТЕРСТВО ФИНАНСОВ СССР
БЮДЖЕТНОЕ УПРАВЛЕНИЕ

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ БЮДЖЕТ СССР И БЮДЖЕТЫ СОЮЗНЫХ РЕСПУБЛИК

СТАТИСТИЧЕСКИЙ СБОРНИК

ИНВ. № 226
Латвийский республиканский банк
Промстройбанка СССР
1988 г.

СЕКРЕТНО
Литер "М"

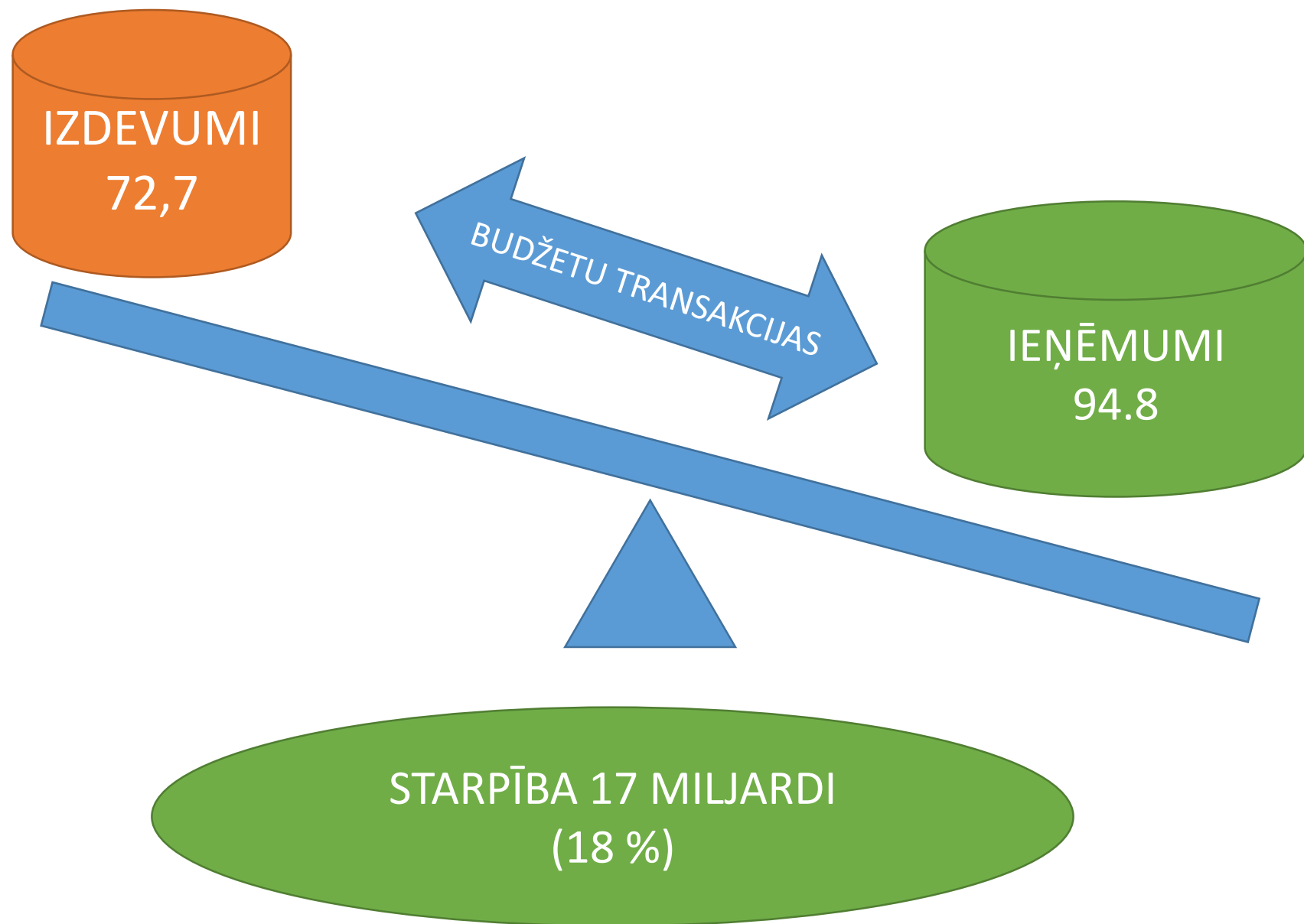
Atslepenot

№ 252
45

ДЕЛО № **13**

WA

Ieņēmumi un izdevumi Latvijas teritorijā (pēc grāmatvedības pārskatiem Latvijas PSR un PSRS Savienības budžets kopā) (1946. – 1990. g., mljrd. rubļu, 1961. gada rubļa ekvivalents)

Neatkarības atjaunošana un mūsdienas

Neatkarības atjaunošana

Neatkarības atjaunošana

Neatkarības atjaunošana

Neatkarības atjaunošana

Neatkarības atjaunošana

Neatkarības atjaunošana

Neatkarības atjaunošana

Neatkarības atjaunošana

Neatkarības atjaunošana

Neatkarības atjaunošana

Neatkarības atjaunošana

Neatkarības atjaunošana

Neatkarības atjaunošana

Neatkarības atjaunošana

Neatkarības atjaunošana

Milzīgs
lēciens
13
gados...

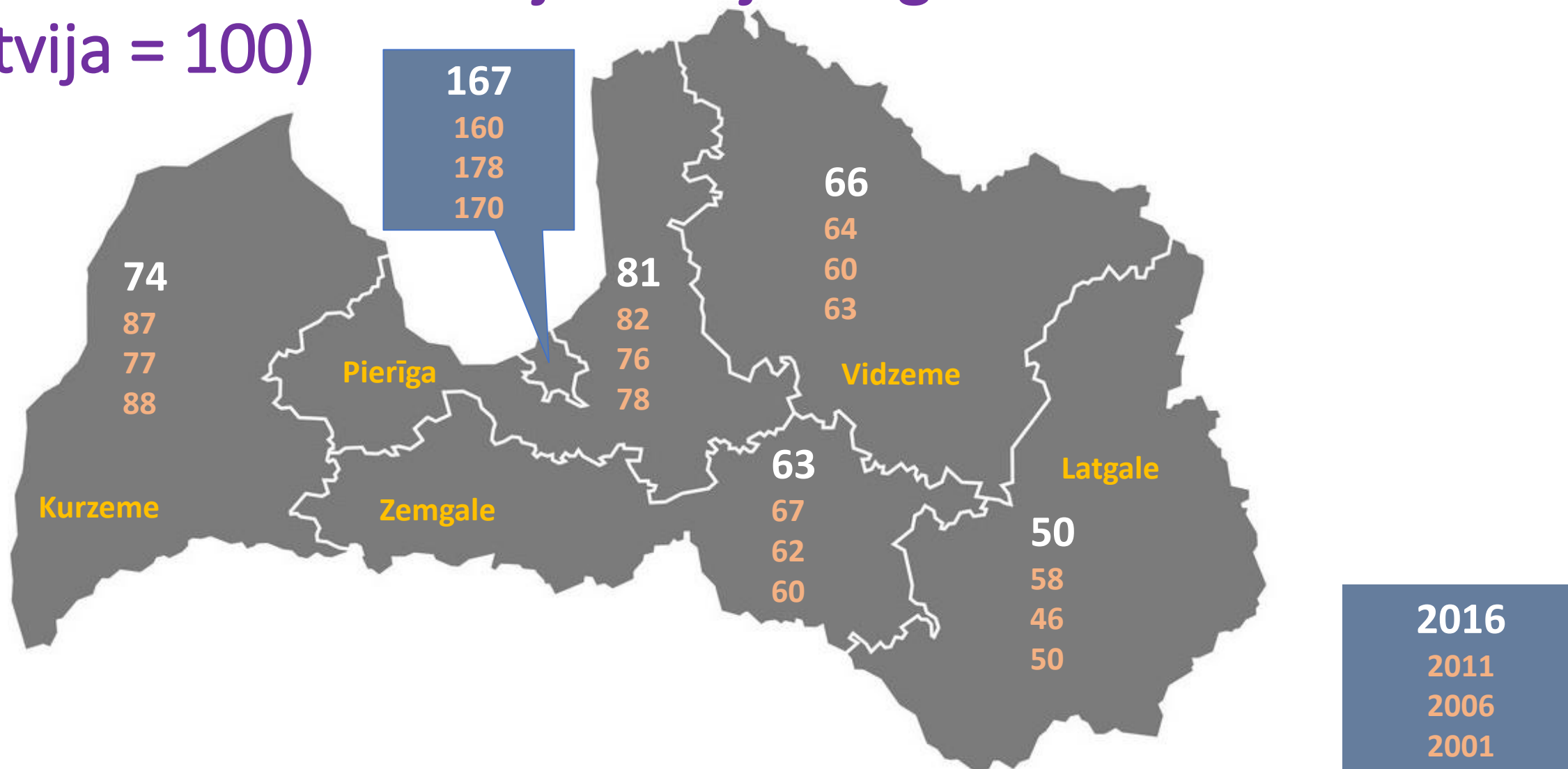
1991-
2004

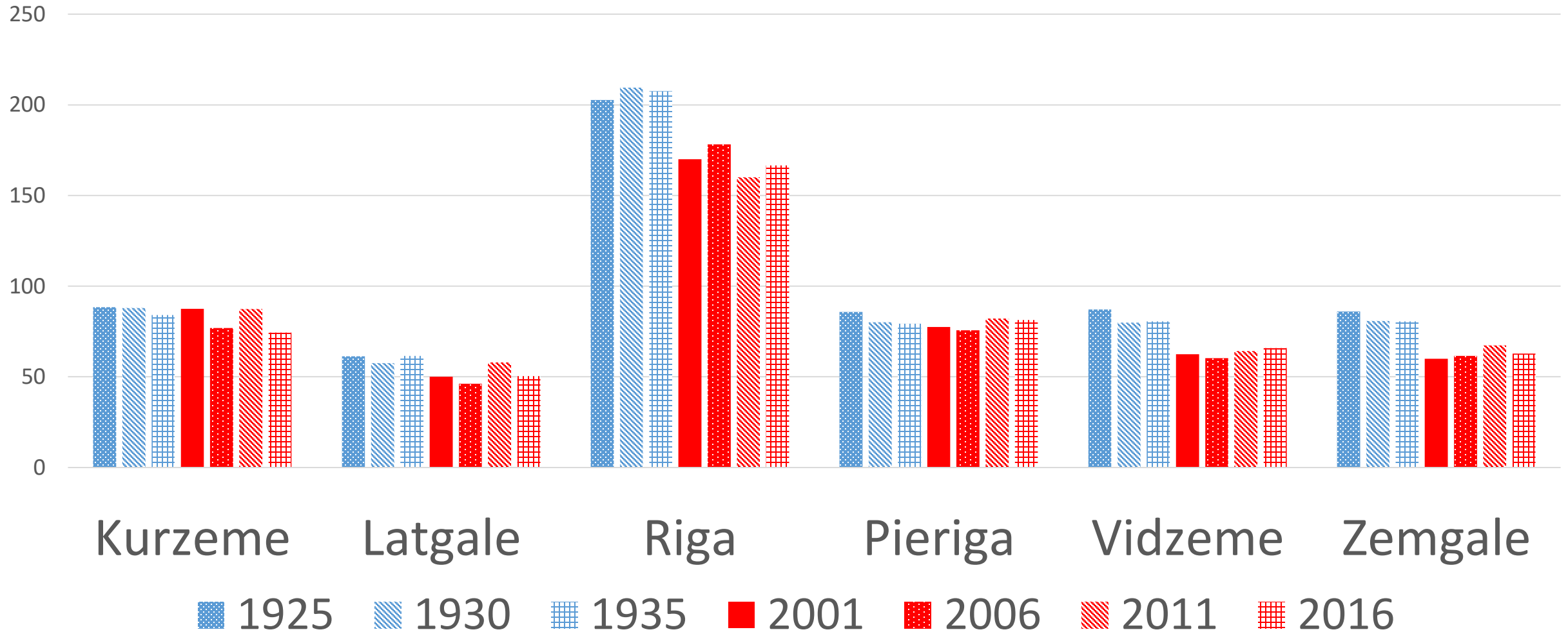
Dažas lietas notika ne tik ātri, kā cerēts...

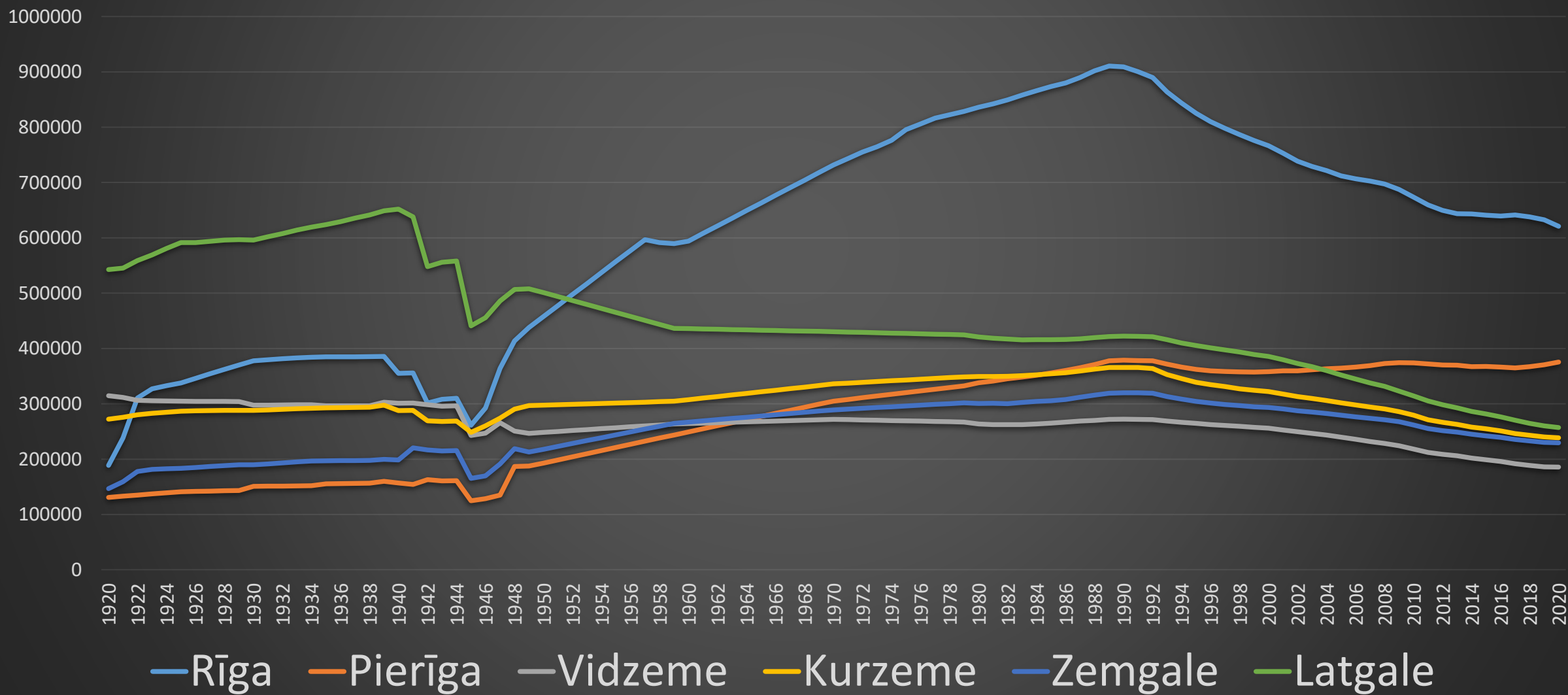
IKP uz vienu iedzīvotāju Latvijas reģionos 2001 - 2016 (Latvija = 100)

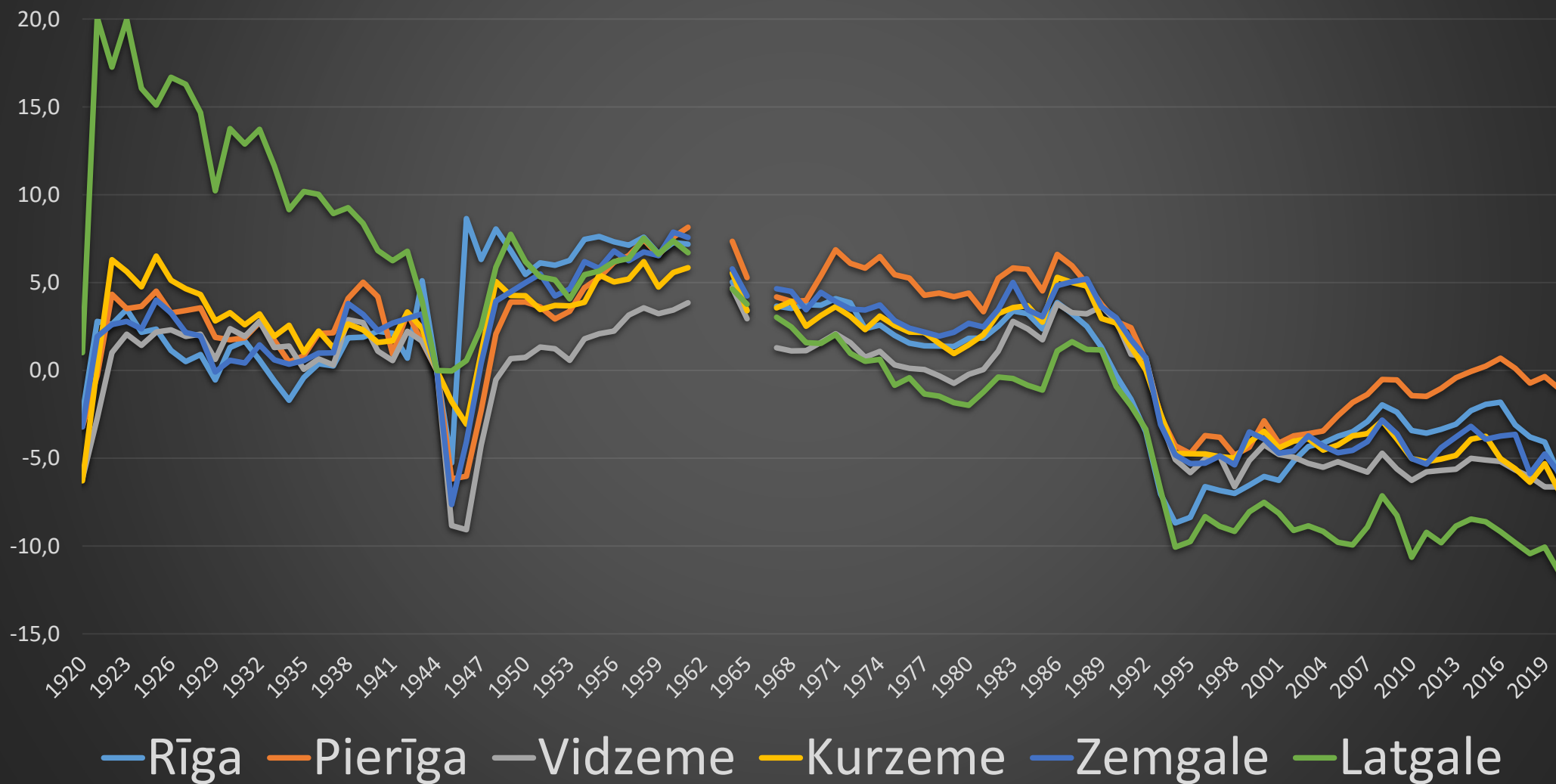
IKP uz vienu iedzīvotāju Latvijas reģionos 1925 - 2016 (Latvija = 100)

Iedzīvotāju skaita dinamika Latvijas NUTS3/plānošanas reģionos (1920-2020)

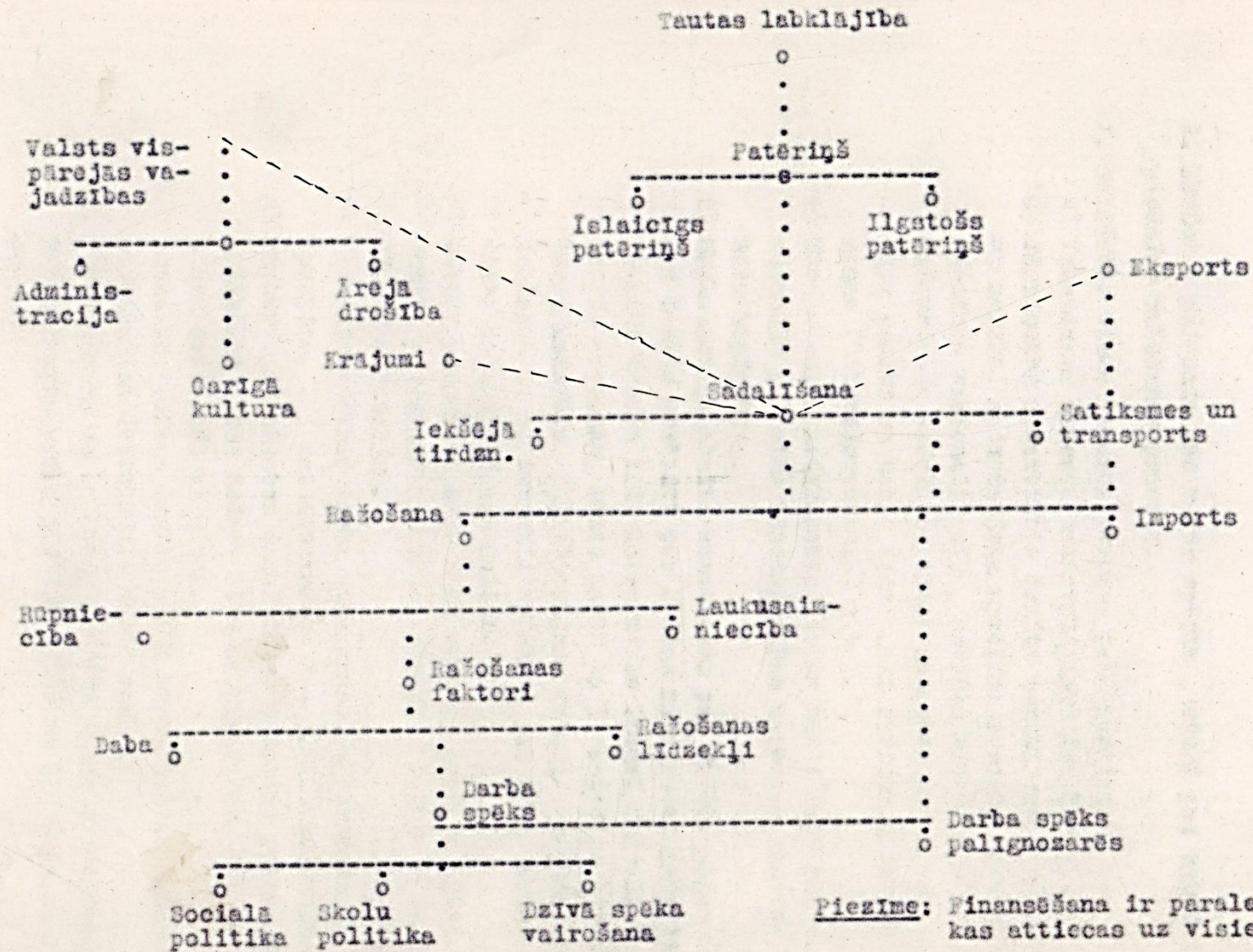

Dabiskais pieaugums NUTS3/plānošanas reģionos (‰, 1920-2020)

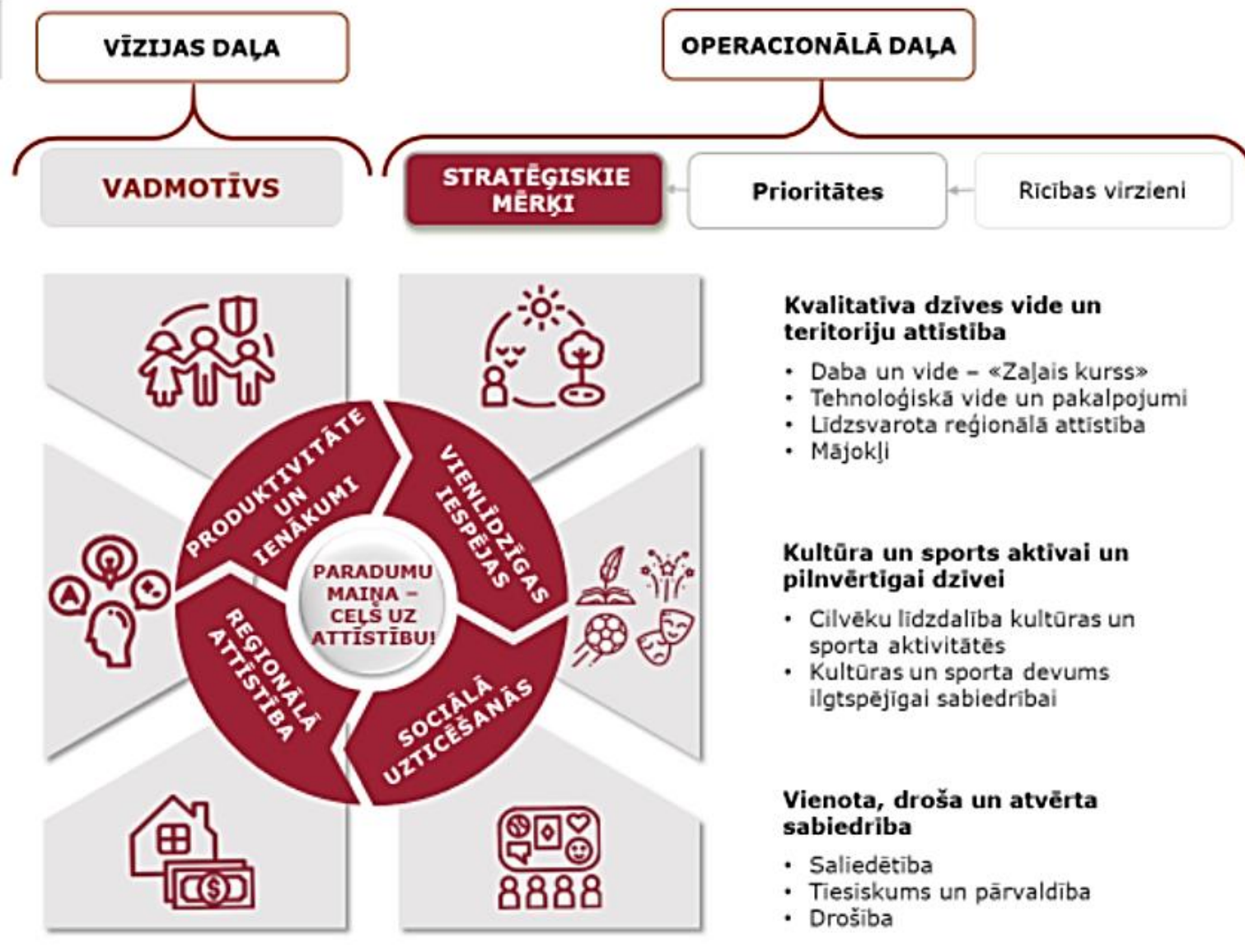
Plānošana. Toreiz un tagad.

6 gadu tautsaimnieciskā plāna organizācijas shēmas projekts.

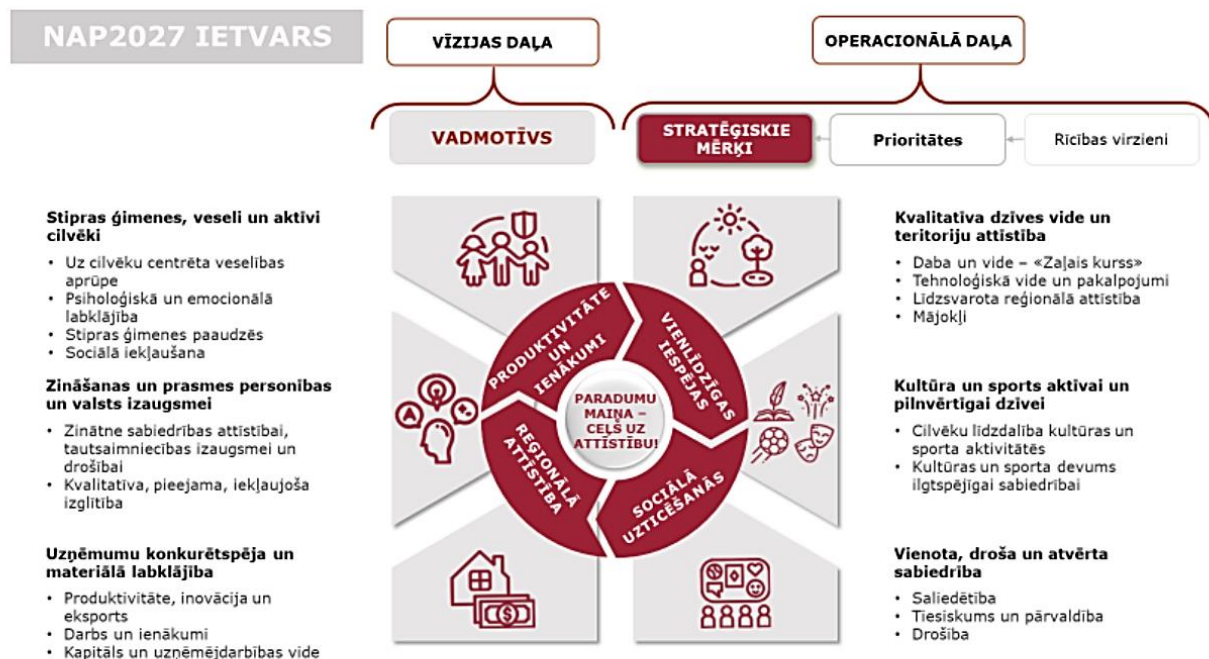
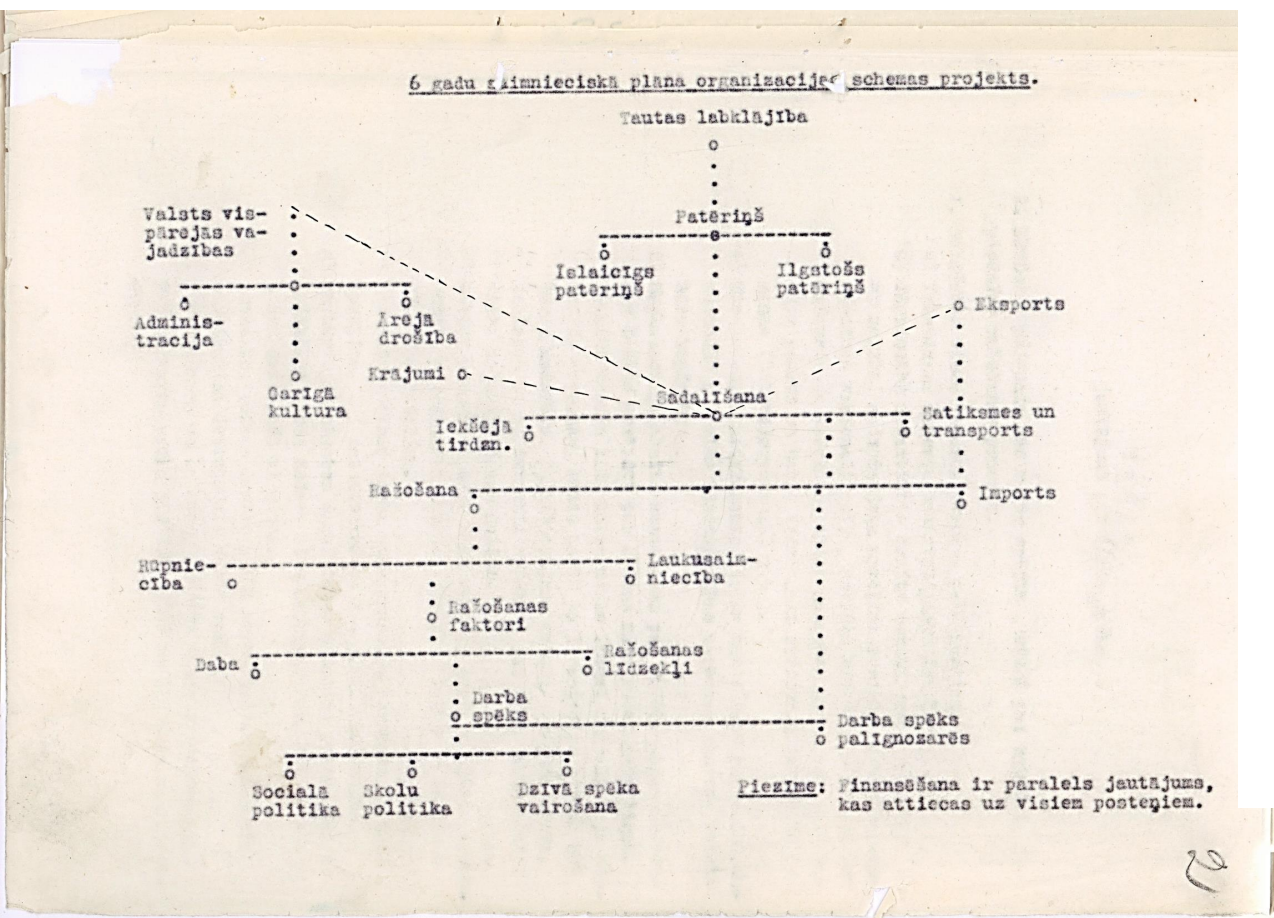

Piezīme: Finansēšana ir paralels jautājums, kas attiecas uz visiem posmiem.

NAP2027 IETVARS

1938. gads un mūsdienas.

Zemes kulturveidi.

1. Lauksaimniecībā izmantojamā zemes kopplatība samazināma par apm. 5%. Samazinājums panākams uz neizmantotās aramsemes, pļavu un ganību platībām.
2. Uz lauksaimniecībā izmantojamo zemju rēķina palielināmas mežu zemes.

Saimniecības.

1. Ar likumu noliedzams pastāvošās saimniecības sadalīt, kas attiecināms uz dzīves spējīgam saimniecībam.
2. Veicināma sīko līdz 10 ha lielo saimniecību apvienošana. Sīko saimniecību pirkšanai dodama priekšroka kaimiņam, ja tas grib savu saimniecību paplašināt un izsniedzams saimniecību pirkšanai kredīts, ja tāds vajadzīgs.
3. Panākams, lai samazinātos izrentēto un izgraudoto saimniecību skaits. Tas panākams:
 - a) pārdodot šīs saimniecības, priekšroka pirkšanā dodama rentniekam un graudniekam, atbalstot tos arī ar kredītu,
 - b) saimniecību iegūšanai priekšroka dodama tām ģimenēm, kuras var saimniecību apsaimniekot ar savu darba spēku,
 - c) izrentēto un izgraudoto saimniecību īpašniekiem palielināmi nodokļi par 50%.

1938. gads:

Ekonomiski spēcīgākas,
lielākas saimniecības

Ar nodokļu politiku uz
ekonomiski orientētām
īpašumtiesībām

Ilgtspējīga zemes
izmantošana (vairāk mežu)

Skolas ir mācības un audzināšanas iestādes, kurās sagatavo piemērotus darbiniekus tautas saimniecībai un darba; izkopj jaunatnes fizisko, intelektuālo, sistematisko un tīkumisko izglītību, ieaudzina jaunatni personiskā un sabiedriskā krietnībā, darba un tēvzemes mīlestības garā.

1. Skolu organizācija un iekārta.

a) Mācību programmas, plāni un ilgums.

1) Skolu programmas piešķirjamās reālās dzīves prasībām. Mūsu skolu programmas, daļai priekšmetu, ir pārāk teoretiskas un garas. Mācāmās vielas iemācāna noteiktā laikā rada mācāmās grūtības. Programā paredzētā viela tiek mācīta tīri teoretiski, neparādot, ka mācīto vielu var piemērot praktiskajā dzīvē. Skolu darbā nopietnāka vērība piegriežama faktu iemācīšanai. Skolu darbā vairāk jāiet dziļumā, ne plašumā.

2) Pamatskolu 2 pēdējās klasēs lielāka vērība jāpiegriež praktiskām mācībām, dodot jauniešiem noteiktu turpmākas darbības virzienu. Lauku pamatskolās jaunatne ievadamā lauksaimnieciskā darba pareizā izpratnē, kamēr pilsētu pamatskolās pilsētās nepieciešama darba izpratnē un garā. Pamatskolu augstākajās klasēs iemācītās praktiskā darba zināšanas nodot arī tiem audzēkņiem, kas turpinās izglītības vidējās vispārīgizglītojošās mācības iestādēs.

3) Ģimnāziju programmas nopietnāka vērība piegriežama mācāmās vielas praktiskai pielietošanai. Ģimnāzijas sagatavojot audzēkņus augstākās mācības iestādēs nevar atradināt savas apmeklētājas no praktiskā darba prasībām.

1938.gads

Teoriju mācīt caur
praktiskiem piemēriem

Fakti ir jāzina

Vairāk dziļumā, ne
plašumā

Ieaudzina jaunatni
personiskā un sabiedriskā
krietnībā, darba un
tēvzemes mīlestības garā

- b) Visās valsts un pašvaldību iestādēs ievēdama vienviedīga un moderna grāmatvedības, darbvedības un norēķināšanas sistēma un moderni darba paņēmieni. Atņemama daudzo parakstu sistēma un visām atbildīgām amata personām piešķirama tiesība viņiem noteikto kompetenču robežās vest sarakstiņšanos tieši ar ieinteresētām iestādēm, izslēdzot lieko starpniecību. Pēc iespējas mazāk pielietojama birokrātiska sarakstiņšanas, bet nodibināma personīga saziņšanas ar attiecīgām amata personām un iestādēm.
- c) Statistisko ziņu vakšana noveršama privāto personu un dažādu iestāžu un uzņēmumu liekā apgrūtināšana. Ziņu vakšana centralizējama Valsts statistiskā pārvaldē. Citas iestādes - tikai ar Valsts statistiskās pārvaldes atļauju. Ziņu vakšanas saskaņošanai pie Valsts statistiskās pārvaldes nodibināma komisija.
- d) Vienkāršojama nodokļu uzlikšanas, aprēķināšanas un ievakšanas kārtība un to salīdzināšana starp valsti un pašvaldībām.

Birokrātija -
apkarojama

A man with short brown hair, wearing a dark blue and black jacket, is sitting in a wooden office chair at a dark wooden desk. The desk has a computer monitor, a lamp, and some papers. To the left of the desk is a small table with a plant and a model ship. In the foreground, there is a wooden railing and a black bag on the floor. The room has a warm, rustic feel with patterned wallpaper and a window showing a snowy landscape.

Gatis Krūmiņš

Lēdurga

gatis.krumins@va.lv

WhatsApp 00371 29283192

FB Gatis Krumins

LinkedIn Gatis Krumins